

ОВИД

FORUM

ЛИПЕНЬ

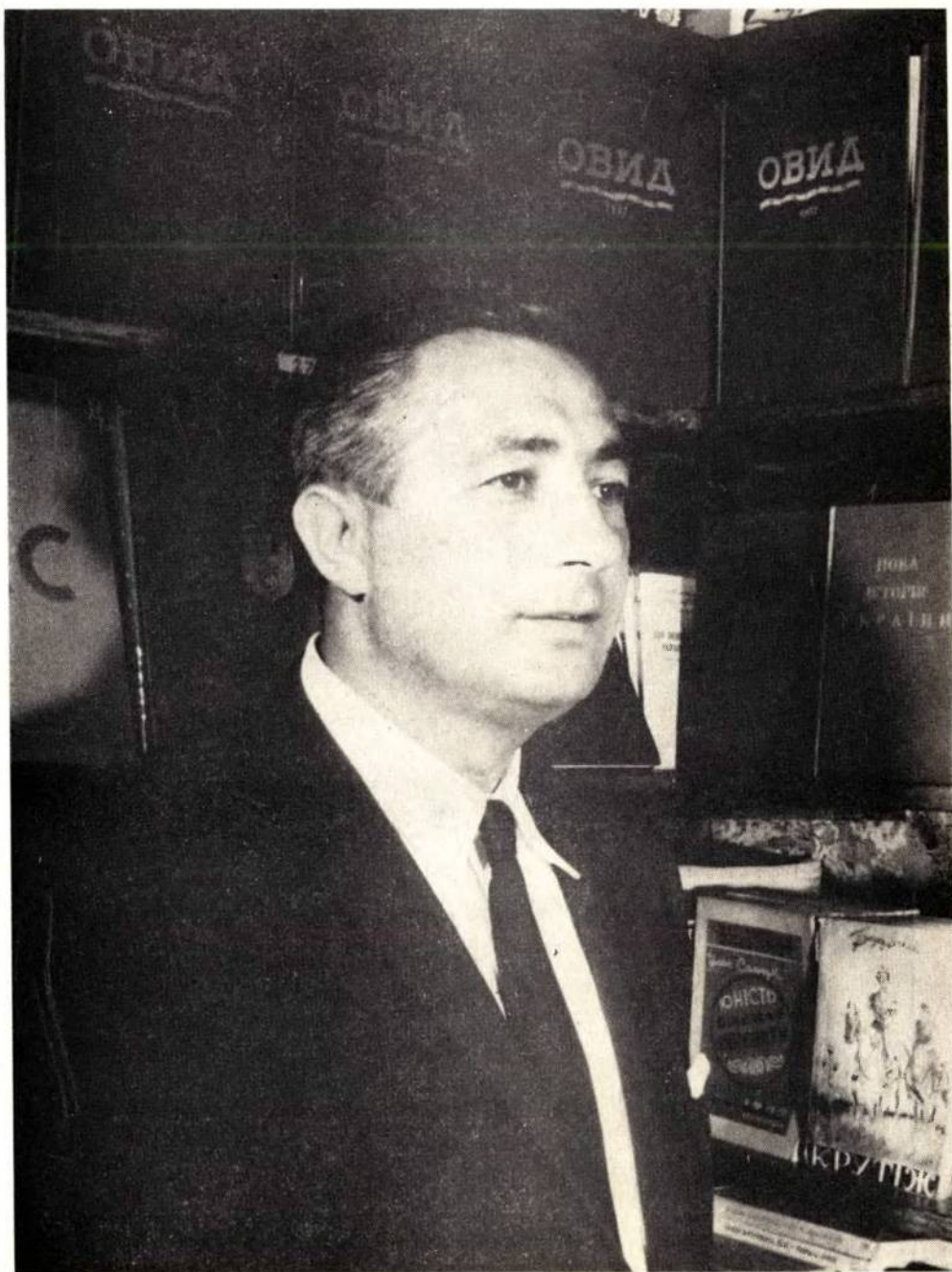
JULY

РІК ІХ

1958

Ч. 6 (95)

Ціна 40 ц.

Український кооперативний рух уважає за добре все те, що скріплює націю,
як самостійну етнічну цілість серед других народів.

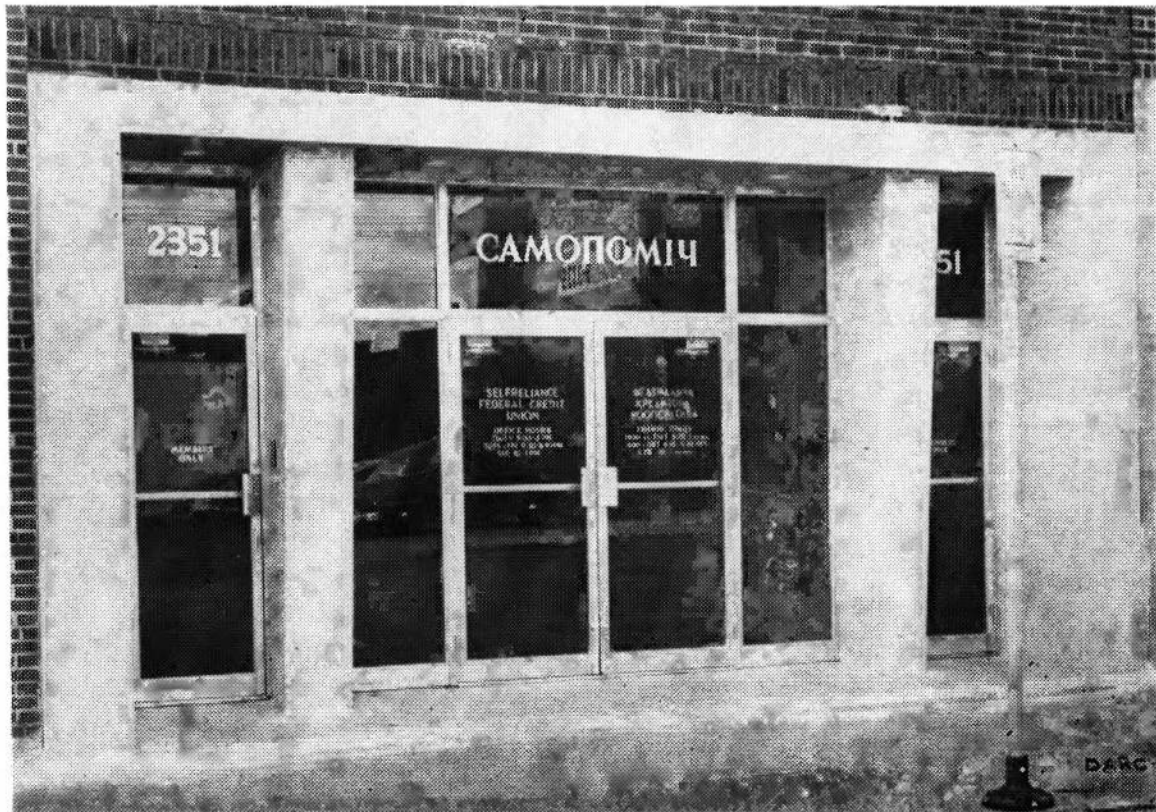
ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ“

2351 W. CHICAGO AVE CHICAGO 22, ILLINOIS.

Телефон: HU.9-0520

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ Й ДАЄ ПОЗИЧКИ

ГОДИНИ ПРАЦІ: Кожного дня (крім неділі) від понеділка до п'ятниці від години 9-ої до 2-ої, в суботу від 10-ої до 1-ої, крім цього, у ВІВТОРОК і П'ЯТНИЦЮ від години 6.30 до 8.30 увечорі.

Розвій свій завдячує в першу чергу великому довір'ю Української Громади, що його здобула собі завдяки солідній і фаховій обслузі.

Кооператива виплатила за 1956 р. 31½% дивіденди.

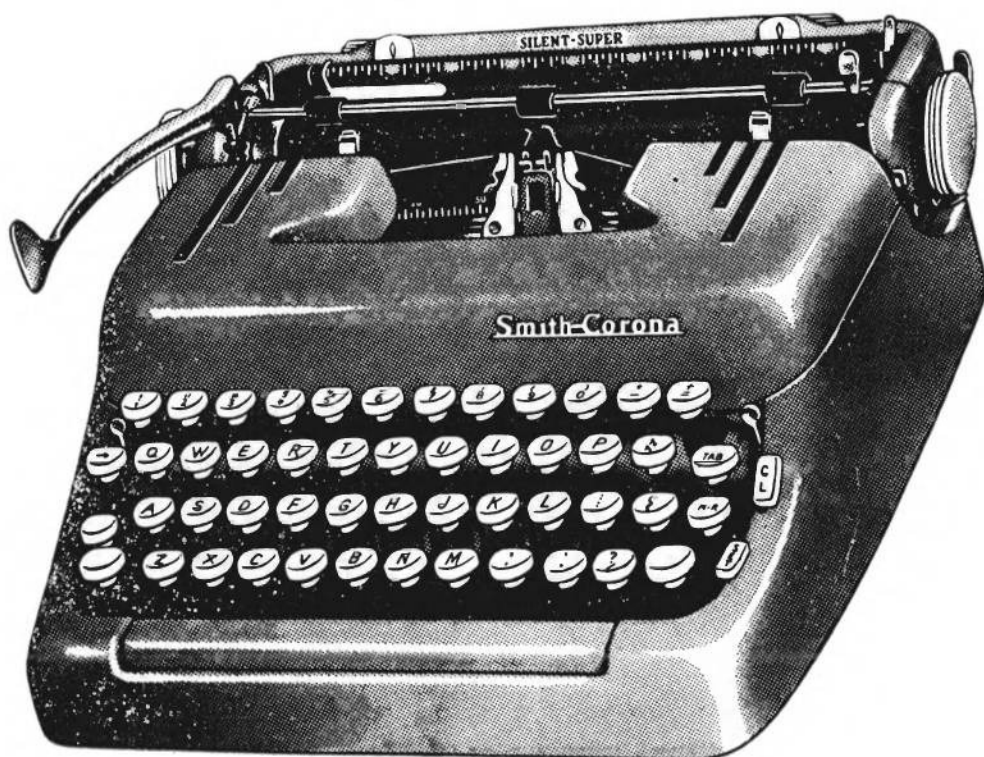
Кожне ощадностеве conto забезпечене до висоти \$10.000 in Credit Union Share Guaranty Corp.

Позички забезпечені до висоти \$10.000 in Credit Union National Association

Кооператива виплатила за 1957 р. 31½ дивіденди.

ВСІ РОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ

на авта, доми, меблі, домашнє устаткування, від заразливих і звичайних недуг, нещасливих випадків і т. п. Помагаючи собі помагаєє рівночасно Українській Громаді.

Smith Corona

Portable Typewriter

SILENT — SUPER — STERLING — CLIPER — SKYRITER

AUTHORIZED DEALER:

MYKOLA DENYSIUK

2228 W. CHICAGO Ave.

CHICAGO 22, ILL., USA

Маємо в продажу англійські, українські та в усіх інших мовах

МАШИНИ ДО ПИСАННЯ

найкращої американської продукції у великому виборі — по низьких, приступних цінах, на догідні сплати, без дораховування відсотків.

Приймаємо позамісцеві замовлення і висилаємо машини до писання до всіх стейтів ЗДА та до інших країн.

Якщо хочете придбати собі або Вашим рідним доброякісну та ще й із фабричною гарантією машину до писання, звертайтеся до нас особисто, письмово або телефонічно, а ми обслужимо Вас скоро й догідно.

НАЙВАЖНІШИМ нашим ділом є
СЛУЖБА ДЛЯ ДОБРА ГРОМАДИ

Коли пригадуєшся над тим, де складати свої тяжко запрацьовані гроші так, щоб вони були в певних руках, щоб у разі потреби можна їх кожночасно вибрати, а й ще щоб приносили прибуток, то пам'ятай

місцем для твоїх ощадностей є

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ

The Parma Savings Co.

в Клівленді, Огайо

Кожнеkonto обезпечене на \$ 10.000.00

Платимо $3\frac{1}{2}\%$ на ощадності.

Приймаємо ощадності ПОШТОЮ з усіх сторін.

Кожна поштова скринька — це ВХІД до PARMA SAVINGS Co.
Звертайтеся до нас по інформації, як ЛЕГКО щадити через пошту.
Для Вашої вигоди даємо заадресовані коверти й оплачуємо пересилку

НАШІ ПОСЛУГИ

Ощадністі вклати — Позички на купно, будову й напpаву домів — Різдвяний клуб — Загpаничні грошеві перекази до всіх країн світу — Money order — Подорожні чеки — Safe Deposit Boxes — Sale and Redemption of U.S. Savings Bonds — Вплати нателефон, газ, електрику і так дальше.

Основана 1915 року

Член Федеральної

Член Федерального Банку

Асекураційної Агенції

Централа
5839 Ridge Road Cleveland 29 (Parma), Ohio
Tel.: TUxedo 4-8700

Філія (Ukrainian Office)
2190 Proffesor St. Cleveland 13, Ohio
Tel.: PRospect 1-3627

То несеодно ДЕ складати ощадності

ОВИД

The Monthly Newsmagazine

No. 6, July, 1958

EDITOR

Mykola Denysiuk

PUBLISHER

Mykola Denysiuk Publishing Co.

2228 W. Chicago Ave.

Chicago 22, Illinois, USA.

Tel. EVerglade 4-3868

Branches:

6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada
c. Santo Tome 4000
Buenos Aires, Argentina

Representatives:

Australia
Fokshan Library & Book Supply
1 Barvon St.
Glenroy W. 9. Vic.

England
Ukrainian Booksellers
49, Linden Gardens
London W. 2.

Belgium
Ihnat Stachij
Esneux en liege

Second-class mail privileges
authorized at Chicago, Illinois
Authorized as Second-class mail,
Post Office Dept., Ottawa

Composition by T. Olschansky

Printed by The Alliance Press
1130 N. Ashland Avenue
Chicago 22, Illinois — U.S.A.

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions

Subscription \$ 4.00 yearly

Видає й редагує
Микола Денисюк

Мовний редактор Ст. Риндик

Статті, підписані повним іменем
або ініціалами, не обов'язково ви-
слюють думку редакції.

Всі права застережені

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30.—
Аргентина — арг. пезів	60.—
Бразилія — круйзерів	120.—
Німеччина — ДМ.	10.—
Франція — фр. фр.	800.—
ЗДА, Канада і ін. — дол.	4.—

З М І С Т

М. Денисюк — Д-р Олександр Сас-Яворський	4
О. Сас-Яворський — Оборона правди	5
Т. Курпіта — Із циклу «Полудне» (поезії)	8
Мих. Ситник — Із книги «Цвіт папороті» (поезії)	8
О. Бабій — «Русалка Дністрова»	9
А. Галан — З води на міст	13
О. — «Українські мости» в Америці	16
Я. Рудницький — «Українське Шекспірівське Товариство»	20
О. Копач — Наталена Королева	21
М. Овчаренко — Новий роман І. Багряного	25
Д. Левицька — Нова градація «кум ляуде»	30
В. Буженко — У Фіренце (Фльоренція)	31
Л. Вітошинська — На Монмартрі	33
Р. Турянська — Вишивала я всю нічку	35

На обкладинці: д-р Олександр Сас-Яворський, чемпіон знання американської історії, у редакції «Овиду». (Фото: Р. Лаврів)

ГОСТІ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА

Знову з приємністю відновуємо з пропам'ятної книги нашого видавництва визначних гостей, що нас відвідали від появи травневого числа «Овиду», що в ньому була подібна нотатка. В останньому часі нашими гостями були (подаємо в хронологічному порядку до часу замкнення цього числа): Ярослав Стецько (Член Проводу ЗЧ ОУН і Голова АБН), інж. Іван Попович (Голова Об'єднання Світової Федерації Українських Робітників із Парижу), Сергій Литвиненко (Голова Українського Літературно-Мистецького Клубу в Нью-Йорку), д-р Ярослав Генік-Березовський із дружиною д-р Дарією Березовською (наші приятелі з Краю, а тепер лікарі в Гемілтоні в Канаді), о. Володимир Лучків, ю. Дмитро Шевчук, о. Іван Іванчук і о. Роман Добрянський (всі чотири з Канади), Олексій Сацюк (письменник - кількालітний мовний і літературний редактор «Овиду» і книжкових видань нашого видавництва в Аргентині), Святослав Гординський (арт. маляр і поет з Нью-Йорку), проф. Юрій Бойко (Голова Незалежної Асоціації Советознавців і Член Проводу ОУНс), Петро Волиняк (видавець і редактор журналу «Нові Дні», Торонто), Мирослав Самоверський (власник єдиної української гуртової філіялістичної фірми у вільному світі з осідком у Буенос-Айресі), д-р Олександр Сас-Яворський (відомий нашим Читачам переможець із американської телевізії), Леся Храплива (Краєва Командантка Пластунок у ЗДА і редакторка журналу «Готуйсь» з Нью-Йорку) і Таня Могильницька (секретарка Краєвої Пластової Старшини в Канаді з Торонта).

Д-р О. Сас-Яворський в редакції «Овиду»
з М. Денисюком (Фото: Р. Лаврів)

Д-Р САС-ЯВОРСЬКИЙ Г ГОСТЕМ „ОВИДУ”

Редакцію „Овиду” й наше видавництво відвідав із своєю дружиною наш приятель ще з „інсбруцьких часів” д-р. Олександр Сас-Яворський — відомий переможець із телевізії, чемпіон знання американської історії, за що отримав нагороду 128.000.00 доларів.

З розмови з нашим Гостем ми дізналися багато цікавого про його „дорогу” до телевізійних виступів, про самі виступи та про їх відгомін і „наслідки”.

Що „дорога” д-ра Сас-Яворського до телевізійних виступів була нелегкою, то свідчить сам факт, що він був допущений зпоміж 750.000 (сімсотп'ятдесят тисяч) зголошених, після основної перевірки та пробних іспитів із знання американської історії, при чому він зразу ж дав 95% задовільних відповідей.

Про засяг значення успіхів д-ра Сас-Яворського широкий загал українців небагато знає, а вони дуже далекойдучі. Нам не випадає говорити про успіхи нашого приятеля, користуючись голословними фразами похвал, бо про них говорять самі факти. Про це довідуємося з американської преси південних стейтів, а пресу він мав добру.

Південно-стейтові щоденники не тільки писали про його виступи з наголосом його українства, але недільні ілюстровані магазини та телевізійні програмки появлялися з його портретами на титульних сторінках, а завершенням цього були пресові коментарі з нагоди політичної дискусії д-ра Сас-Яворського з американським сенатором Ілендером.

У передовій статті цього числа „Овиду” передаємо фрагменти з цієї дискусії, що на їх

підставі наші Читачі самі зуміють ствердити, що телевізійні успіхи д-ра Сас-Яворського не тільки спричинилися до „популяризації українського імені”, але вони відкрили йому можливість до активної політичної дії, що він консеквентно переводить у життя. З нашої передової Читачі довідаються, що д-р Сас-Яворський популяризує не лише „українське ім'я” і з'ясовує політичне положення українського народу, але й популяризує також таке саме положення інших поневолених народів.

Його роботі сприяють зв'язки серед найвищих церковних та державно-політичних американських діячів (згадати б при цьому хоч те, що він має почесне громадянство десятих найбільших міст стейту Люїзіана). Ударний критичний виступ д-ра Сас-Яворського проти американського сенатора Ілендера і то в жидівському Чоловічому Клубі, куди він був запрошений, — це випадок покищо в нас без прецеденсу.

При цьому треба з приємністю ствердити, що д-р Сас-Яворський трактує такі виступи дуже серйозно, базуючи їх на науковій літературі та при консультації з відомими українськими науковцями.

Вітаючи д-ра Сас-Яворського з його дотеперішніми успіхами, бажаємо йому ще кращих успіхів в його особистому житті та в успішно започаткованій його діяльності. Ми певні, що ця діяльність завершиться вибором його на американського сенатора при можливій його кандидатурі 1962 року.

М. Денисюк.

На світлині в нашому видавництві (від права до ліва): О. Городиський, д-р Ол. Сас-Яворський, Н. Яворська, А. Денисюк, М. Самоверський (із Буенос-Айресу) і М. Денисюк

ОБОРОНА ПРАВДИ

ДИСКУСІЯ Д-РА САС-ЯВОРСЬКОГО З АМЕР. СЕНАТОРОМ ІЛЕНДЕРОМ

Американський сенатор Ейлен Ілендер від-був 1955 і 56-57 рр. дві подорожі до ССРСР і після того виступив із політичною промовою в Кролі, в листопаді 1957-го р., де висловився прихильно про ССРСР і про тамошню систему. На це zareагував д-р Сас-Яворський насамперед промовою, виголошеною в жидівському чоловічому клубі в Лузіяні, куди був запрошений, а потім листом до самого сенатора Ілендера.

У зв'язку з цим появилися коментарі в американській пресі. З уваги на не абияке значення справи, подаємо виписки статей із американських щоденників.

„Монрое Морнінг Ворлд“ із 23. травня 1958 р. пише в статті під назвою „Солон названий оборонцем червоного шефа“:

„Учора американського сенатора Ейлена Ілендера названо „оборонцем Хрущова“, а також завзятим поширювачем російських неправд.

Це зробив д-р Сас-Яворський, ветлікар українського походження з Ейбевілу, що виграв 128.000 дол. на телевізійній програмі.

Бувши запрошений до „жидівського чоловічого клубу“, д-р Яворський у своїй промові зазначив, як важливу річ, що росіяни бояться говорити правду. Цю правду сказав Яворський, а саме: Ілендер був вибраний, щоб розповісти американцям, що він бачив, але бачив він лише те, що росіяни хотіли показати йому.

Д-р Яворський згадував про подорожі Ілендера по Росії і говорив членам клубу, що росіяни показували лише деякі місцевості й більш нічого. Д-р Яворський додав, що Ілендер грав на російську дудку і говорив тільки те, що самі росіяни хотіли б сказати. Ілендер побачив лише малу частину Росії, а, вернувшись, говорив американцям про „чудову систему“, що її мають росіяни.

Д-р Сас-Яворський сказав, що Ілендер був вибраний на сенатора, щоб послужити американцям. Це ж одна з найбільших почесей

цієї країни, якою можна наділити людину, а він фактично нашкодив американцям, бо засвоїв собі російську лінію.

Обожнювання Ілендером російської системи шкільництва, сільського господарства та ін. багато допомогло лише росіянам.

З УКРАЇНИ

Згадуючи про „правдиве лице Росії“, Яворський сказав, що він народився в західній Україні; вона тепер належить Росії. На Україні живе 40 мільйонів українців. Вони ображуються, коли їх називати росіянами. „Ми можемо допомогти тим людям, додав він, без посилення їм зброї, амуніції, грошей або чогось подібного. Ми можемо допомогти їм, коли будемо кожною мовою світу, в кожному виданні інформувати точно про те, за ким Америка стоїть. Ми можемо допомогти їм і тим, що не будемо визнавати російську владу, не будемо пити вина з червоними вождями... вина, що часто змішане з кров'ю невинних людей. Ми можемо допомогти їм тим, що не будемо вірити неправді, коли вони нам говорять про „свою чудову систему“.

СЛОВЕСНІ ПЕРЕПАЛКИ

Згадуючи про серію словесних перепалок (дискусій) та хочачи подати публіці правдивий образ Росії, д-р Яворський, знавець історії, що виграв 128.000 дол. на телевізійній програмі, пояснив, що Америка не може купити приятелів“.

„Абдевілле Мерідіонал“ з 12. червня 1958 р. після відповідного редакційного вступу видрукував виїмки з листа д-ра Ярослава Сас-Яворського до сенатора Ілендера.

„Наводимо нижче головні уривки з його листа до сенатора Ілендера:

„Придивімся ближче до тих, „миролюбивих“ людей та їхнього режиму. Колишній державний секретар, Д. Ачесон, назвав російську націю

найбільш імперіялістичною нацією в історії людства впродовж останніх 500 років, але я так далеко не сягаю, беру лише сорок років тому.

Тоді вже були ті „миролюбиві” російські комуністи, що в 1918 р. здушили рух до незалежності українців, білорусів, грузинів та інших націй і силою примусили всіх з'єднатися та організувати такий величезний союз. Тоді були ті „миролюбні” російські комуністи, що в 1939 р. допомагали Гітлерові почати світову війну і поділити разом із ним Польщу. Тоді були ті „миролюбиві” російські комуністи, що в 1939 р. почали агресивну війну проти хороброї, але невеликої Фінляндії. Це ті „миролюбиві” комуністи, що в 1940 році силою приєднали Литву, Латвію та Естонію. Ці ж „миролюбиві” російські комуністи тільки постановою ООН змушені були відкликати свою армію з Ірану в 1946 році. Ці самі „миролюбиві” комуністи допомагали грецьким повстанцям під командою т.зв. генерала Маркуса в 1946-47 роках. Ці ж „миролюбиві” російські комуністи загрожували в 1946 році відірвати від Туреччини і приєднати до своїх територій провінцію Карс. Ці ж „миролюбиві” комуністи інспірували революцію в Китаї, а потім допомагали в громадянській війні, що в результаті створила дуже небезпечний стан на Далекому Сході. Вони також інспірували і підтримували війну в Індокитаї, вони здушили мадярську революцію в 1956 р. Ці ж самі комуністи тримають Європу на сході і в середньо-європейських країнах у стані неспокою та помагають у різних країнах всім тим, хто вороже наставлений проти Америки.

Сьогодні мало хто вірить у те, що Росія має щирі наміри, бо росіяни йдуть у слід за їх комуністичною біблією, а ця біблія твердить ясно, що їхньою метою є світова революція, що в її наслідку Москва має стати третім Римом.

Тут я цитую Вам дещо з їх пророчих тверджень, зроблених одним із комуністичних теоретиків -- Дмитром Мануїльським, що став вождем із метою прибрати до своїх рук контроль світу в імені атеїзму й комунізму. Ось що він сказав, звернувшись у 1931 році до школи Леніна в Москві:

„Війна між комунізмом і капіталізмом неминуча. Сьогодні, однак, ми не всіля атакувати. Наш час прийде за 20-30 років; щоб перемогти, ми потребуємо факту несподіванки.

„Буржуазія, мабуть, заснула. Капіталістичні країни, дурні і в занепаді, будуть співпрацювати з нами для свого знищення. Вони скакатимуть при кожній нагоді, щоб показати себе нашими приятелями. А як їхньої оборони не стане, ми знищимо їх нашим твердим кулаком”.

Кожний, хто знає історію цієї країни, знає також, що Москва була гніздом міжнародних інтриг і неспокою. Останнім прикладом цього є інспірована Москвою комуністична юрба, що

заатакувала нашого заступника президента Ніксона в двох латинсько-американських державах.

Під час Вашої подорожі по Росії і Далекому Сході в 1956 році Ви назвали наших найпевніших приятелів в Азії, як ось філіпінців, китайців-націоналістів на Формозі, Південну Корею -- образливими словами „кровопийці”, бо вони одержали допомогу від Америки. Ці нації -- наші приятелі, з ними ми можемо здобути Азію для Західної Демократії.

В той самий час Ви закликали до більш позитивного підходу до Советів. Я б хотів Вам зауважити, що не може бути іншого способу позитивного підходу до Советів, як „ЛЕНД ЛІЗ ПОЛІСІ” під адміністрацією Ф.Д.Р., що охоронила шию Хрущовій державі, коли на Советів напав Гітлер. В подяку за таку допомогу Совети послали до нашої країни групу шпигунів, що викрали секрет нашої атомової бомби і старалися зневажити нашу державу. Вони почали холодну війну, спорудили залізну завісу, відрізали нас від світових ринків, викликали економічну депресію і спад в Америці, уржайну землю звільнили для своєї інфільтрації, заблюкували Берлін, щоб нас виштовхнути з тієї частини, заблюкували також усю конструкторівну працю.

В часі нашого перебування протягом років під натиском т.зв. „позитивного підходу” російські комуністи в останніх 12 роках втягнули під своє ярмо 800 мільйонів людей. Це образ „мирного співжиття” з російськими комуністами. Їхній похід не зможе бути зупинений силами Америки в майбутньому, якщо вона дотримуватиметься ідей „позитивного підходу”, визначеного Вами.

ІНДУСТРІЯ

Тепер подивімося на прогрес у советсько-російській індустрії. Чи Ви застановлялись хоч на хвилину, Вельмишановний Сенаторе, що якийсь спад у Советах коштує інколи сотні тисяч людських істот, бо їхні досягнення є результатом суворої рабської робочої системи, що існує в цьому найбільшому сьогодні колоніальному осередку?

Будова Біломорського каналу коштувала, приблизно, 250 тисяч людських жертв, що походили з концентраційних таборів. Думаю, що такого числа не можна навіть уявити в нашій країні, де господарська система побудована на вільній ініціативі, тому вона в цьому відношенні не могла б конкурувати з советською Росією, де система залежить лише від рабської праці.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

В 1933 році, коли комуністичний режим надто натиснув на українських хліборобів, щоб вони вступали до колгоспів, на що вони не погоджувалися, коло 7 мільйонів українців померло від штучного голоду, створеного російськими комуністами.

ШКІЛЬНА СИСТЕМА

Ваше захоплення шкільною системою в Росії, властиво, не робить на мене ніякого враження, бо це цілком від нас залежить підбадьорювати нашу молодь до студіювання. Американська шкільна система має всяку можливість учить в найліпше в світі поставлених лабораторіях і шпиталях, і це, справді, робить американців гордими, бо до американських учених, лікарів і хірургів ставляться з найбільшою увагою в усьому світі.

Далі в своїх звітах Ви допустились декількох основних помилок, а саме:

1. Ототожнення Советського Союзу з Росією. Советський Союз є союзом дванадцяти насильно об'єднаних націй з тисячолітніми культурами, традиціями, історіями і мовами, що Ви їх назвали образливим словом „діалекти”. Росія – це держава, що насильством панує над усіма цими країнами.

2. Теперішнє правління Советського Союзу не є законним правлінням. Приходять там до влади і тримаються при ній лише насильством. Я Вас запевняю, Вельмишановний Сенаторе, що, коли б люди в усьому Советському Союзі мали вільну руку вибирати свою владу, вони б звільнили і зробили самостійну Україну, Білорусь, Грузію, Литву, Латвію, Естонію, Казахстан та інших, а Ваш приятель Хрущов ніколи не був би вибраний навіть на гицля.

3. При їхній теперішній владі ми не маємо пайменшої можливості дістатись до безпосереднього контакту з народом.

Ваша ідея про обмін гістьми не має сенсу. Вони ніколи не дозволять звичайній людині, лікареві або звичайному туристові відвідати нашу країну. Коли б вони дозволили їм прибути сюди, чи Ви знаєте, що з ними сталося б? Вони ніколи не вернулись б додому, а залишилися б тут назавжди. Сюди можуть прибути лише ті люди, що є довіреними комуністами і що будуть твердити не те, що бачили, а те, що накаже їм червоний начальник.

Ви просили мене дати Вам пораду, як боротися з комуністами. Ось вона:

1. Осуджувати комунізм як систему політичного та економічного рабства.

2. Не треба вірити в їхню щирість, коли вони говорять про мир.

3. Ясно дати їм до розуміння, що вони не є законними речниками тієї чи іншої країни, бо шляхом, що привів їх до влади, було насильство.

4. Моральна підтримка усім поневоленим державам, що про них я вже згадав: Україна, Білорусь, Грузія, Литва, Латвія, Естонія, і прагнення з повною силою забезпечити їм свободу і незалежність від Росії.

5. Проголошення всіма мовами світу правди про російських комуністів та про значення їх-

нього сорокарічного наступу на мільйони і мільйони безневинно замучених людей, що їх єдиною провиною була любов до Бога і своєї країни.

6. Подати до уваги всьому світові, що комуністична система є соромом для двадцятого століття, і пригадати факти, що советська Росія після сорокарічних жорстоких експериментів над своїми власними людьми живе на пайнижчих життєвих нормах. Доказом того, скільки варта комуністична система, можуть послужити сателітні держави, як Польща, Угорщина і Чехословаччина. В цих країнах, завоюваних комуністами, раніше люди жили в гарних матеріальних достатках, сьогодні кожному відомо, що там панує нужда.

7. Бути сильними й обережними проти нової російської агресії і зустріти цю агресію з відвагою та рішучістю.

Нарешті хотів би сказати, що я не мав жодного наміру атакувати Вашу особу. Я вважаю лише за свій обов'язок супроти цієї країни, де я знайшов щасливе життя, сказати правду про советсько-російський комунізм, бо він є сьогодні найнебезпечнішим ворогом для наших демократичних принципів життя.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Коли б так сталося, що Ви ще поїдете у відвідини в Советський Союз, то постарайтеся, щоб Вам дозволили відвідати Вінницю на Україні, де російські комуністи замордували й поховали понад 50 тисяч українських патріотів, після чого зробили гарні парки на могилах тих невинних людей. Старайтеся, щоб показали Вам Катинь, де в 1940-41 роках замордовано 12.000 польських старшин. Попросіть їх, щоб дозволили Вам відвідати сотні концентраційних таборів на Сибірі та в північній Росії, де майже 15 мільйонів людей ще й досі перебуває на рабській праці. Попросіть їх, хай дозволять Вам відвідати містечка й міста в західній Україні, в Литві, Естонії і Латвії, де знайдено сотні тисяч замордованих у червні 1941 року, коли відступала російська армія. Запитайтесь про дозвіл побачити всі тюрми, наповнені патріотами найвищими духовниками і священиками та всіма тими, хто проти злочину.

Так, Вельмишановний Сенаторе, коли це все побачите і вернетесь, тоді зрозумієте, що Ви зробили помилку, домагаючись від мене, щоб я просив перед Вами вибачення, бо, якщо хтось має просити вибачення, то тільки Ви. Вам треба просити вибачення перед американським народом за малювання Советського Союзу у Ваших кольорах.

Я сказав усю правду, і так хай мені допоможе Бог, в Якого я глибоко вірю.

Я посилаю Вам для прочитання 3 книжки: Е. Гувер — „Майстер обману”, єпископ Ф. Шин — „Життя варто жити” і — „Чорні вчинки Кремля” — білу книгу злочинів, заподіяних російськими комуністами.

ІЗ ЦИКЛУ „ПОЛУДНЕ”

СИНІЄ ДЕНЬ

Синіє день кріслатий і розлогий,
І йти кудись від себе навмання,
Але мені чужі усі дороги й
Очей ніякі зорі не манять.

У хаті ніч і темно, наче в кузні,
І впала цвіль на книги і листи,
Лиш зо стіни її срібlistий усміх,
Немов зоря над цвинтарем, блистить.

Та вийду з хати і піду з юрбою,
Що забуття забудим роздає,
Бо сам боюсь лишатися з собою
І сам себе питати, хто ти є.

ТАКА ДОБА

Степанові Букові

Така доба. Так час калічить
Серця таких, як я і Ти.
Лиш у четвер уламок стрічі
І повний тиждень самоти.

Все лябіринт. Все зов у горах
І пущі золотий пісок,
І тільки спомином про вчора
Простуємо у завтра крок.

Нема сьогодні. В тузі таєм
І в'януть скошені літа,
І марно ліку скрізь шукаєм
На власних душ живий летарг.

Ми хворі з мрій ... І не тепер цей
Знайти нам лік, і встати з лож.
Він там, де стукав нам у серце
Пахучий перст бузків і рож.

Він там, де ночі зореструнні
І місяць, що в садах загруз,
Де процвітала наша юність
Цілунком непорочних уст.

Все інше тут. Лиш тут без зміни
Все нас палитимуть до дна
Палкі листи із України
Та зимні зорі з-за вікна.

ІЗ КНИГИ „ЦВІТ ПАПОРОТІ”
З МОЄЇ БІОГРАФІЇ

Хата наша під соломі крита
І на ганку дикий виноград.
На подвір'ї вкопане корито,
Де вода й ряска для каченят.

Горобці цвірінькають на хмизі,
Ластівки всідаються на дріт,
Голуби воркують на карнизі,
І безжурно дивляться на світ.

Ремигає, лежачи, телиця
В загороді, плетеній з лози,
Конюшина пахне у копицях,
Що із лугу батько навозив.

На стовпці обсіли мухи глечик ...
Це -- надворі. В хаті ж --- духота ...
І порається мати коло печі,
І димить зіпсована плита.

Скоро з поля з батьком я приїду
(На руках пилюка й гостюки)
Мати нас покличе до обіду,
Дерев'яні нам подасть ложки ...

Що ж іще? Ага, коли вже ляжуть,
Прочитаю вірша їм обом.
Позіхнувши, батенько прокаже:
„Ну й чудак Мишко наш, ейжебо”!

Ти б нам краще з Біблії щонебудь,
Там, он знак зробив я сірником ...
Я читав, а місяць плив, як лебідь,
Мов навмисне над моїм вікном.

І у мене не було терпіння,
Бо ж надворі неповторна ніч,
А в душі нестриманість весіння
До солодких і бентежних стріч.

СЛОВО ДО ЧУЖИНИ

Привіт тобі, гостинна чужино,
Притулок смутку, захисту й спокою!
Хоч і гірке було твоє вино,
Та подане щедротною рукою.

Вже чашу туги випито до дна,
А що нема такого оп'яніння,
Щоб в серці пісня чулася весіння,
А у душі --- любови глибина.

Однак, я тепло дякую тобі,
Не так за щедрі, нелукаву тризну,
Як за твою науку: у журбі
Пізнати до кінця свою Вітчизну.

Привіт тобі, гостинна чужино!
За хліб і сіль спасибі, за покрівлю,
За чашу ту (що вже взялася цвіллю),
Що з неї випив я гірке вино.

З ВОДИ НА МІСТ

Сходи магазинів — до послуг кожного. З них не женуть ні людей, ні собак. І часто, поруч із собакою, бачиш, наче вимочене в кислоті, обличчя бувшої людини. Так, бувшої, бо це лише її оболонка, бліда тінь, нікому не цікава й не потрібна.

Про що вона, ця тінь, думає? Та й чи думає, взагалі? Скоріше ловиш думку на морді собаки. Вона чекає господаря, вона непокоїться довгою його відсутністю, адже це — найбільша собача любов. Обличчя в бувшої людини байдуже, як у мертвяка, й вицвілі скляні очі годились би для манекена. Вони оживають лише тоді, як побачать на близькій відстані пляшку з білою або червоною рідиною. Дрижача рука тягнеться до цієї рідини, як до найвищої втіхи. Потім невидимий удар обухом по голові, й голова вже посміхається, щось белькоче, навіть дістає певність, що вона виросла по-над голови інших...

Він сам не міг пригадати, як дійшов до такого стану. Колись не брав у рот тієї отрути, пізніше, силуваний приятелями на вечірках, випивав одну - дві чарки, а від третьої незмінно тікав. Це було давно, ще дома. З того часу між домом і чужиною лягло дванадцять років, дванадцять ран, що не хотіли гоїтись. Дім, кохана жінка — друг і та крихітка, що зворушливо й смішно вимовляла: — Татусю мій! Тепер крихітці чотирнадцять років, а жінці тридцять три.

Отже, на якій рані те почалося? Здається, на десятій. Вона підсунула зневіру, болюче переконання, що стежку назад перекопано широким ровом — річкою, що не можна переплисти. Він загубив усе: працю, пошану знайомих, навіть ім'я. Всі знають його, як Чорного Джана, хоч він був раніш Олександром. Джан — тому, що це називне ім'я всіх невідомих ближче чужинців. Чорний — за чорне, ще не посріблене волосся й такі ж, дуже гарні - до речі, брови.

«Та й дала мати своєму синкові

Лице й чорні брови,

Лиш не дала тому козакові

Ні щастя, ні долі» ...

Ах, не від матері це залежить. Про долю кожного написано в книзі, що її ніхто ще не читав. Під десятма замками лежить та книга. Вона в Божому володінні, вона — таємниця, більша за життя атомів.

Чорний Джан ніколи не крав, але навчився вже давно простягати руку. Спочатку зробив це несміливо, наче пробував, чи не падають на неї краплі дощу. Та коли рука затисла першу кводру, вона стала відважнішою. Кводри, звичайно, траплялися не часто, але й із ніклів складалась потрібна сума, щоб придбати чудодійної рідини. Все інше, як їжа й одяг, не мало значення. Іноді до шлунку потрапляв загублений, а чи кинутий сендвіч, іноді шматочок

ковбаси з «гарбічу», часами кава з молоком, запропонована добросердним власником кав'ярні.

Сьогодні був чорний день для Чорного Джана. Рука даремно висіла в повітрі від ранку, осінній холодний вітер кинув сині плями на обличчя, а на передодні якраз вигнали з пивниці новозбудованого будинку, де Джан мав нічний притулок. Чиясь собака, проходячи мимо, зупинилась на сходах і лизнула Джана в обличчя, наче співчуваючи.

— Ну, чого ти? — спитав Джан. — Я ж тебе не чіпаю. Іди геть!

Він глянув прямо перед собою й зауважив молоду жінку. Вона стояла на пішоході, в пуховому беретіку й теплому пальті. Руки в кишенях, голова схилена вниз, кутики уст трохи піднесені вгору й від того здавалося, ніби жінка весь час посміхається.

«Ах, я знаю, що я смішний», в'яло думає Джан, затуляючи лівим черевиком його подертого сусіда. — «Іди, Бога ради, далі!»

Та вона не йшла, і собака так само всілася поруч Джана, скося на нього позираючи. Жінка ступила крок наперед.

— Що ви хочете, мем? Може, я вам заважаю пройти?

— Ні, не заважаєте ...

— Чому ж ви так уважно дивитесь на мене?

— Девлюсь ... Хіба не можна дивитись?

Джанові жінка була непотрібна. Рідина з'їла в ньому мужчину, з'їла й здібність до високих почуттів. Але зостався той інстинктовний сором, що властивий навіть собаці. Адже, коли звернешся відповідним «присоромлюючим» тоном до собаки з запитанням: що ти наробиш, він починає щупитись, ніяково облизуватись, він виявляє ознаки неспокою й, так би мовити, «самокритики». Собака лягає на спину й держить лапи догори, готовий прийняти заслужену кару.

Чорний Джан знітився, підніс коміречь старого пальта, поправив капелюха, що був схожий на сплюснутий боханець хліба, і залишив сходи. На розі вулиці він озирнувся. Жінки не було.

«Ні, ти скажи», — думав Джан, — чого їй треба? Не бачила такого дива, як я?»

Він хотів повернутись на своє улюблене місце, але зустрів приятеля. Це була ще більше опущена істота, хоча й не чужинець. Майк усім хвалився, що мав колись власний ресторан, і не брехав. Його й тепер рятували ресторани. Все, що не допивалось або не доїдалось, потрапляло в розпорядження Майка.

— Гей, френд, — покликав він Джана, — хочеш погрітись?

— А що в тебе є? — облизнувся Джан.

— Чорт його знає! В усякому разі не бензин.

Ось назливали і пива, і вина, і горілки. Я ще не пробував ...

Приятелі зайшли за ріг будинку й по черзі ковтнули з пляшки. Рідина була паскудна, але досить міцна, й обличчя обидвох проясніли.

— Де ночуєш, Джане?

Від сьогодні ніде. Мав куточок, та вигнали.

— Ну, то прийдеш до мене. Я маю справжню благодать, сплю в пивниці, коло форнеса, і господар про це знає.

— Не жене ?

— Ні. Він самітний та ще й хворий. Я йому дещо помагаю.

Приятелі розмовляли й зазирали в пляшку, аж доки вона не показала дна.

— Ну, дякую, Майк, — сказав Джан, — колись і я тебе порятую. То можна буде прийти ввечорі?

— Приходь, приходь. Побудеш пару ночей, а там, може, щось собі знайдеш.

Другого дня, ранком, Чорний Джан знову сидів на „своїх” сходах. Він звик до цих сходів; тут, порівняно, був затишок, не так дошкуляла осіння холоднеча. Рука Джана, як звичайно, лежала на коліні, долонею вгору. Ніхто не скаже, що він жебрак, просто бідна людина, що не має де подітись.

І ось на долоню Джана м'яко лягла півдоллярова монета. Він підніс очі, щоб глянути на щедрого добродія й подякувати йому, та враз болісно скривився й сіпнувся вбік. Учорашня жінка в пуховому беретикі уважно й насмішливо дивилась на нього. Джан почервонів.

— Від вас, — сказав він, — я не візьму.

— Чому?

— Бо мені соромно ...

— Тоді, може, хочете заробити? І не півдолляра, більше ...

— Заробити?

— Так, заробити. У нас ремонт хати. Дещо винести, дещо принести ...

Чорний Джан одразу відкинув би цю пропозицію, та насмішливо піднесені кутики нефарбованих уст і уважні карі очі вдарили по самолюбству, зачепили риску, що ще не зовсім умерла. Адже просить жінка. І ти відмовиш?

— Ходіть, — сказав Чорний Джан. — Тільки я до тяжкої праці нездібний, не маю сил.

Далі все було просто й дивно водночас. У хаті, крім старої господині, нікого Джан не побачив. Зате він побачив, як жінка, що його привела, перевдягнена в робітничий одяг, швидко і вправно накладає на стіни блідо-блакитний папір, розмальований конваліями ...

— Це спальня, — пояснила вона. — А лівін-рум буде рожевий, а їдальня біленька, щоб охотніше їлося ... Тримайте папір з цього боку, тільки вільно, не тягніть до себе. Зробіть трохи рідшим клей, бо він загус. Мамо, як там сніданок? Присуньте, будь ласка, ближче драбинку ... Ви ніколи не обклеювали стін? Обклеювали? Ну, то в нас піде швидко, за три-чотири дні впораємось. Але ще багато праці по-за хатою ...

Джан не зчувся, як минув день. Джан снідав і обідав. Пити, крім содової води, не давали нічого. Коли почало смеркатися, мати сказала:

— Долорес, кінчай. Ти зовсім утомила містера Джана.

Ні, Джан не втомлений, власне, втомлений не дуже. Він так говорить, бо незручно признатись у своїй слабості.

— Джане, ви прийдете завтра? — питає Долорес. — Між іншим, ви заробили сьогодні п'ять доларів, але я тепер не маю грошей. Вони будуть на вашому рахунку ... Вірите мені?

Так, Джан безумовно вірить. Але як би йому придалися, бодай, отих півдолляра, що лежали сьогодні на його долоні ... Попросити? Ні, це незручно.

Джан знову ночував у Майка. Майк був мовчазний і похмурий, бо сьогодні не вдалося йому взяти данину в ресторані. Якось забули про нього й вилили всі алькогольні рештки геть. Проте, Джан не дуже переживав порушення щоденної звички. Він таки був утомлений і швидко заснув.

На третій день Долорес запитала:

— Де ви мешкаєте, Джане? Де прийдеться? Це недобре. Ну, то я знайшла для вас отут, за три квартали, невеличку кімнату. П'ять доларів на тиждень. І вже заплатила. Сьогодні ви там спите.

— Ах, Долорес, — сумно сказав Джан, — мене ж не пустять у ту кімнату.

— Чому?

— В цьому одягу ...

— І одяг є. Висить у ванній кімнаті. Ось закінчимо й ви помийтесь, переодягнетесь. Тільки ... ви вже дістали гроші за два тижні наперед. Розумієте?

Так, Джан розуміє, ніхто безплатно одягу не дасть. Хоч би півдолляра! Одного півдолляра після роботи ...

Джанові не давали відпочинку. Навіть обід кінчався точно за півгодини. Джан обклеював стіни, чистив і фарбував пивницю, обгороджував терен навколо хати, садив дерева. Долорес завжди йому помагала. Уже минув місяць, Долорес сказала, що рахунок Джана складається з сімдесяти доларів, але, на жаль, вона досі не має змоги йому заплатити. Хай Джан потерпить трохи ще ...

Як не дивно, але Джан за цей місяць пив лише раз, у Майка. Пішов до нього в пивницю, поскаржився, що не має грошей. Майк теж не мав грошей, але зливки знайшлися. Та коли Джан ковтнув гідкої суміші, його занудило, він вискочив на вулицю й віддав назад Майкову позичку ...

Що ж це? Чи тут діють чари Долорес? І мабуть, зовсім не чари. Содова вода під час обіду в неї була завжди з якимось дивним запахом, наче ліки. Коли б ще не отруїла ... І одразу Джанові стало соромно своєї думки. Ця трудівниця не здібна на такі речі. Вона йому нічого про себе не розповідала, але видно, що їй довелося пройти не легкий життєвий шлях.

Хто вона? Дівчина? Вдова? Розведена жінка? Скільки їй років? Іноді можна дати 25, іноді по-над тридцять, залежно від її настрою. Джан ловить себе на тому, що починає дуже цікавитись оцією чудною особою, починає ... захоплюватись нею. Вона ніде, здається, не працює, але з чогось живе і, очевидно, живе непогано, судячи по хатньому обладнанню, по одягу, по їжі.

На другий день другого місяця Долорес сказала Джанові:

— Ми скінчили роботу в мене, але маємо іншу. Хочете працювати?

— На фабриці? — похмуро запитав Джан.

— Ні, не на фабриці. Я знаю, що ви фабрики не любите. Я ось маю контракт ...

— Ви? Контракт?

— А чому ви дивуетесь? Я ж майстер від внутрішнього обладнання мешкань. Оце мала вільний місяць і скористалася з нього, щоб привести до порядку свою хату. Хочете бути робітником у мене? Може, маєте ще когось із ваших ... бувших приятелів?

— Маю, та вони не підуть.

— Підуть. Покажіть мені їх!

— Долорес, — ніяково посміхаючись, сказав Джан, — признайтеся одверто, може, ви гіпнотизерка або ... замаскована лікарка?

— Чому ви так думаєте?

— Чому? А тому, що мене вже не тягне до...

отрути. Я її спробував недавно і ... не прийняла душа. Чому це так, Долорес?

Молода жінка блиснула усмішкою, уважні очі її ясно дивилися на Джана.

— Гіпнозом я не володію. Лікарського диплому не маю також. Але мені відома одна таємниця, така собі травичка, що врятувала й мене... Так, Джане, я була тим, чим були ви, і один добрий чоловік витягнув мене з багна, навчив працювати і ... став моїм мужем. Це його хата й його мама. В мене нема нікого.

— А де ж він?

— Рік тому загинув. Убило авто.

Карі очі Долорес наповнилися смутком і болем. Чорний Джан підійшов до неї, шанобливо схилився до загрубілої від праці руки й поцілував її. Він знав, що минуле відійшло в небуття і що він має тепер право вірити в гарне майбутнє.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

" О В И Д "

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

12 томів у твердій оправі

До кожного тому, а також до кожного більшого твору Лесі Українки додано цінні вступні статті найвидатніших українських літературознавців нашої доби: М. Зерова, Б. Якубовського, П. Филиповича, П. Руліна, О. Бургардта (Ю. Клена), В. Петрова, О. Білецького та інших.

Ціна всіх томів з пересилкою \$ 24.00

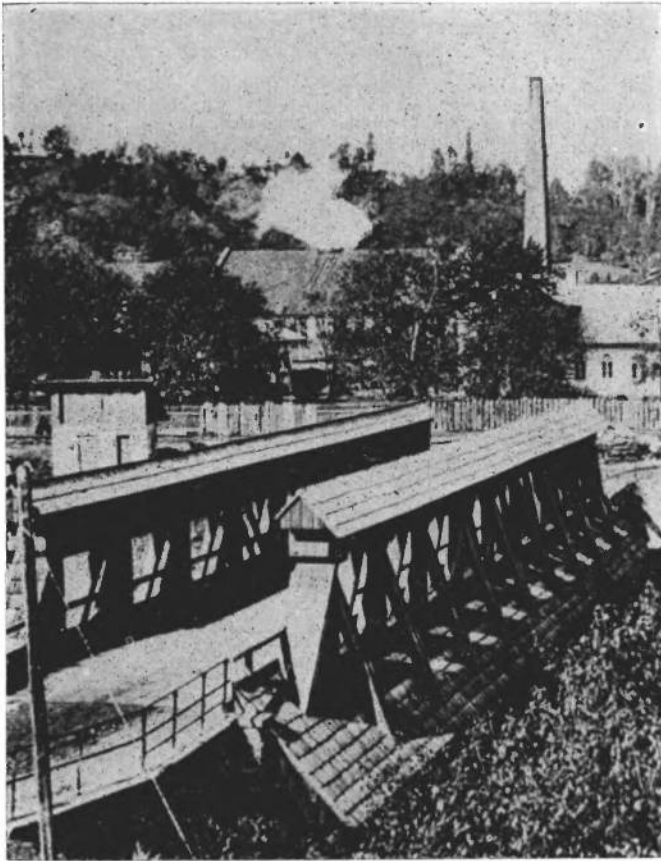
Замовлення слати на адресу:

M. DENYSIUK

2228 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill., USA

„УКРАЇНСЬКІ МОСТИ” В АМЕРИЦІ

„Гуцульський міст” Глібчука
в Косові Старім

Коли йти в напрямі на саліну в старому Косові — треба перейти через міст. За рік перед війною збудували тут кам'яний міст, проекту інж. Зварича, але до 1938 року стояв на цьому місці збудований кільканадцять років передтим „гуцульський міст”, дерев'яний, критий гонтами, з одним розп'яттям (без підпори) — кріпкий, „ціпкий”, як казали люди, правдивий гуцульський міст.

А будували цей міст майстрі — браття Глібчуки. Мой-мой, ці майстрі Глібчуки не хто-будь! Багато мостів по цілій Гуцулії і не лише Гуцулії збудували вони. Не дарма ж одного з них, як спеціаліста для будови дерев'яних мостів, покликав до Туреччини уряд в Анкарі. Добру роботу робили майстрі Глібчуки. Гуцульську!

Коли цокують сокири майстрів і челядників та стукають молоти робітників, цілий день коло них можна бачити малу хлоп'ячу постать.

Хто ж це крутиться там? — посміхаються прохожі газди.

Гей, майстре, нового челядника маєте?

А малий хлопець крутиться ввесь день, від ранку до ночі. Щось будує, щось носить, споруджує гаті, ставить мостові прясла з патичків, розбудовує якісь хатки ...

— Гей, Мироську! — гукає до малого увечері майстер — Вертаймось д' хаті, мама битиме, на вечерю час ...

А малий щось думає. Йому ввижаються якісь небачені, великі, залізні розп'яття мостів, високі підпори, широкі дороги ...

Навчите мене, у вечірній тиші тонко звучить його голосок навчите мене мости будувати? Великі мости, таааакі великі!

Сам вивчишся, хло' — відповідає майстер повагом.

У школи підеш, мости будуватимеш. Більші, ніж ці, що я вмю ставляти; ось такі, щоб звідси аж на вашу полонину, Лепкалюків полонину, на „Кренту” досягали ...

Бо сестра майстра Глібчука — Параска, віддана за Миколу Лепкалюка, за одного з двох братів, що їх п'ять синів над рікою кругом свої хати поставило. А там далі їх полонина

(ця сама, що ще Костин Лепкалюк, посол до цісарського парламенту у Відні, на неї патент дістав).

- Гей, бра', — думає малий - чи справді можна такі великі мости будувати? Але як можна, то я їх будуватиму. Буду!

Довгий і твердий - твердий шлях до будування великих мостів. Гімназія у Косові, Гірнична Академія в Кракові, Техніка в Данцігу... Мирон Лепкалюк вчиться. Вчиться не лише технічних наук, вчиться розуміти, що життя не дає нічого даром, не дозволяє тратити часу, вчиться, що нераз треба зректись речей менших, щоб здобути більші, і вчиться відрізняти якраз ці „більші” речі від „менших”.

Приходить війна. Треба перервати студії, зайнятися чимось іншим. Ось він будує «Трупенібунгспляц» в Дембі коло Тарнобжега, дивує старих „бавратів” своєю енергією, а українську громаду Тарнобжега і околиці своїм заразливим оптимізмом. Коли загуде його БМВ, всі знають: буде гумор і рух — Мирон приїхав!

Потім Львів і праця у будівельній фірмі інж.

Василя Рижевського, а по тім приходиться залишити українську землю і йти знову на Захід; дальші студії в Штуттгарті, а там кінець війни, а ькоротці потім, у 1946 році, Мирон Лепкалюк отримує диплом інженера.

Люди починають щойно на добре розсідатись у «таборових республіках» на ІРО-вській зупі, коли М. Лепкалюк прибуває вже до Америки, покликаний туди із Штуттгарту, на рекомендацію тамошньої Вищої Технічної Школи, як особливо здібний інженер, на становище асистента Нью-Йорського Університету, у Відділі Математики й Механіки. Це квітень 1947 року.

У грудні цього самого року інж. М. Лепкалюк є вже головним промотором ініціативної групи для заснування Товариства Українських Інженерів. Незабаром Товариство вже засноване, потім інж. Лепкалюк допомагає відкрити новий відділ у Філадельфії; організація набирає розгону, стає життєздатною. Мирон Лепкалюк працює вже тоді у фірмі «Сіко Стіл», куди він стягає за собою багато своїх україн-

Інж. Мирон Лепкалюк на тлі будинку Капітолю у Гаррісбургу, перед входом до свого бюро

Одна з рисункових залъ у Гаррісбургу

ських колег. Передтим він був уже у фірмі «Аллаєд Процес Інж.», потім ще в інших фірмах. Він ніде не загіє місця, він не має часу, він не хоче «посади», він учитьсѧ, здобуває досвід, хоче сам будувати мости і шляхи — не лише працювати для других.

Виготовляє сотні проектів різних мостів, працює при будові „Нью Йорк Трувею“, „Дерзі Тирнпайк“-у, переходить до чергової фірми Ф. Р. Гарріс, однієї з найбільших в Америці; тут кермує вже групою інженерів у конструкторському відділі фірми.

У міжчасі „гуцульська енергія“ і темперамент Лепкалюка не дають йому обмежитись одним полем діяння. Він резигнує з посту голови Товариства Українських Інженерів і починає нову справу: закуп Українського Народнього Дому в Нью-Йорку. Справа ця ще свіжа в пам'яті нас усіх: її завершенням став день 10. листопада 1953: Українська Громада Нью-Йорку закупує Народній Дім, колишнє „Стейвсант Касіно“. Впертий гуцул ще раз доконав свого!

Надходить 1954 рік. Мирон Лепкалюк став уже „праджект інженером“ фірми „Шерлок, Смит Едемс“ і будує, на відміну, мости на Флориді. Він далі головує в Дирекції „Народнього Дому“, хоч перебуває почасти на Флориді, почасти в Нью-Йорку, а то й у літаку, між Таласіссі і Нью-Йорком.

А на шляхах Америки виростають нові мости. Проектують їх українські інженери у фірмі „Ловрі і Лепкалюк“ у столиці Пенсильвенії — Гаррісбургу. Бо Лепкалюк стає вже співлас-

ником фірми. Правда, коли він став ним, бюро було мале і мало лише в одному місті коло 20 працівників. За короткий час відкрився новий відділ у Нью-Йорку, прийшли нові люди, почали діяти нові методи — гуцульські, фірма почала розвиватись. І як „супутники“ йдуть за Лепкалюком українські інженери, техніки, креслярі, найкращі спеціалісти. Керівником бюро в Нью-Йорку стає інж. Евстахій Ярош, в Гаррісбургу інж. Яро Гладкий. Крім них, працює багато інших: Волчук, Сосяк, Ткач, Забродський, вишколюються і перешколюються нові люди.

А мости, українські мости, виростають на далеких шляхах — мільйонові мости: міст на ріці Лакаванні в Тейлор коло Скрентону, мости на Флориді, мости в Нью Джерзі, мости, мости, мости... Хіба ж то їх перелічиш — ці сотні „українських мостів“? На Меріленд Експресс Рей, на Вірджинія Тирнпайк, на Джерзі Тирнпайк, Гарден Стейт Парквей, Канскікат Експресвей. Проекту інженерів Гладкого, Яроша, Волчука... наші мости, мости, що знаменують тріумф українського знання і інтелекту, сил, що їх зібрав, організував і повів до наступу на американські шляхи гуцульський хлопець із Косова Старого — Миросько, правнук посла до царського парламенту Константина Лепкалюка.

Колись наші люди, що приїжджали до Америки, орудували лише лопатами, джаганями, молотами й сокирами при будові американських шляхів і мостів. Колись це були лише чор-

нороби, люди фізичного труду, ті, що виконують накази „форманів”, не ті, що проєктують, керують, обчислюють, дають ініціативу й ідею.

Сьогодні, коли разом із мільйонами інших авт, що щодня мчать по швидкобіжних гайвях і супергайвях, ваше авто минатиме видовжені профільовані контури блискучих металем і сталлю сірих від темного асфальту мостів на якомусь Гарден Стейт Парквею, що веде до Атлантийського Океану. Ви їдете там також і по наших, українських мостах. По мостах, що їх у тиші рисункових заль обрахували наші інженери, нарисували наші креслярі, запроектували наші технічні сили. Сили, що їх об'єднує інж. Мирон Лепкалюк.

А незабаром розіпнеться над рікою Мононгалею у Брансвіллі в Пенсильвенії один із найбільших мостів цього стејту — 9-мільйоновий міст на шляху, що сполучує два океани, на славній дорозі „Ю С 40”, міст завдовжки в 2100 стіп. Ще один наш міст, „український міст” у ЗДА. А по ньому прийдуть ще інші: в інших

стейтах, в інших країнах, понад іншими ріками, почерез інші шляхи.

Годі збагнути, що думає той, що дав ідею і зорганізував цю велику машину, машину, що будує наші мости в ЗДА, себто що думає і про що мріє інж. Мирон Лепкалюк. А зрештою, чи мріють люди, що життя проводять на конференціях, на нарадах із губернаторами стејтів, у авті між одним і другим містом, у літаку понад великим континентом ... ?

Але він мусить мати якусь мрію: може що інше спонукує цього „ціпкого”, як його мости, І уцула працювати, йти вперед, не тратити часу, не спочивати ніколи, ні в забаві, ні в праці.

А може ця мрія „позитивіста” Мирона Лепкалюка — це повторення мрії малого гуцульського хлопчини Мироська, що хотів будувати міст „тааакий великий”, міст що сягав би від Старого Косова аж на полонину „Кренту”, полонину цісарського посла, прадіда Костина Лепкалюка?

О.

Міст на одній із заморських баз ЗДА, проєкту інж. Я. Гладкого, шефа бюро інж. М. Лепкалюка в Гаррісбургу

„УКРАЇНСЬКЕ ШЕКСПІРІВСЬКЕ ТОВАРИСТВО”

З кінцем серпня 1957 року у відомому університетському місті Гайдельберзі, в зах. Німеччині, сталася немалозначна подія: з нагоди міжнародного конгресу Асоціації Модерних Мов і Літератур з'їхалися сюди українські науковці й літератори й заснували „Українське Шекспірівське Товариство” (УШТ), на зразок подібних товариств у світі..

Першим науковим товариством, що поставило собі завдання досліджувати творчість Шекспіра, було англійське, засноване в 40-их рр. минулого сторіччя. Світового значення набула теж діяльність „Німецького Шекспірівського Товариства”, зорганізованого в 1864 р., у трисоту річницю з дня народження Шекспіра.

Коли йде про українську шекспіріяну, то вона має свої певні традиції, розпочаті працею О. Ю. Федьковича, П. Куліша, розвинені І. Франком і продовжені в пореволюційних часах працею А. Ніковського, Ю. Клена та ін. Вистави Шекспірових п'єс стоять у ряді з найвищими досягненнями модерного українського театру.

Із розгромом більшовиками української культури була силоміць перервана й шекспірознавча діяльність українських науковців та мистців. Поодинокі переклади та театральні вистави, що траплялися по тому розгромі, йшли в загальному пляні уніфіковано-марксистського „засвоєння класичної спадщини”.

Новозасноване „Українське Шекспірівське Товариство” поставило собі за ціль відновити й оформити перервану традицію, зібрати по змозі докладніші відомості про розсіяну по книгозбірнях та архівах Заходу українську шекспіріяну, а також заініціювати шекспірознавчі праці й нові переклади силами українських науковців та мистців. Ухвалено видавати „Річник Укр. Шекспір. Товариства” та інші публікації у цій царині, як також опрацювати бібліографію української шекспіріяни. Президентом УШТ обрано проф. д-ра Д. Чижевського, генеральним секретарем І. Костецького, мене заступником президента. Серед дійсних членів товариства була приєдна також німецька поетка Елізабет Котмаєр, відома із своїх перекладів українських модерних поетів.

Після організаційної частини програми заслухано дві доповіді: мою - про „Українську шекспіріяну на Заході” та І. Костецького — про „Філософію краси в сонетах Шекспіра”. При цій останній відчитано деякі нові переклади сонетів на українську мову.

Дійсним членом Товариства може бути кожен українець чи взагалі кожна особа, достатньо кваліфікована для опрацювання шекспірівських проблем чи ведення шекспірознавчих дослідів, або для виготовлення перекладів творів Шекспіра українською мовою, чи для

втілення Шекспірових творів в українському театрі та в інших родах мистецтва. Крім дійсних, є звичайні члени, що приймаються на основі їх зацікавлення працею Товариства і вносять місячні вкладки (1. \$). Основне завдання Товариства - вивчати шекспірівську українську в її історичному й сьогочасному аспекті — реалізуватиметься окремими дослідями. Висліди їх будуть друковані в щорічному „Збірникові УШТ”. Крім збірників, передбачено видавати окремими випусками українські переклади творів Шекспіра, тощо.

Члени УШТ розкинуті по всіх країнах світу: президент і секретар живуть у Німеччині, інші члени Управи в З'єдинених Державах Америки й у Канаді. Намічено кандидатів із Австралії та ін. країн українського поселення у вільному світі. Між членами УШТ є вже такі видатні українські культурні діячі, як проф. Кость Біда з Оттавського університету, проф. Орест Старчук із Албертійського університету, д-р Яр Славутич із Військової Школи Мов у Каліфорнії, видавець Микола Денисюк із Чікаго й ін. Членів приймають на рекомендацію членів Товариства. Кожен, зацікавлений у праці УШТ, може звернутися до одного із членів, і він рекомендуватиме його перед Управою.

Можна різно оцінювати заснування Українського Шекспірівського Товариства. Декому воно може видаватися претенсійною імпрезою, іншим безпотрібною, іще однією „паперовою організацією”, ще іншим - організаційним люксом. Однак нам видається, що при оцінюванні цього почину треба виходити з двох основних моментів: **потреба** нарешті оформити й скапіталізувати здобутки української праці над Шекспіром і **усвідомлення** собі нашої повноцінності й рівноправності з другими народами Заходу. Українське Шекспірівське Товариство - це не якась нова ефемеридна невидальщина, а послідовне завершення того процесу, що в головах у себе має близько столітню традицію й початками сягає в глиб української душі, що завжди була зорієнтована на Захід і йшла в парі з його культурою.

Єдиний мінус нового товариства це те, що воно оснувалося на еміграції, а не на Україні. Але, як і в багатьох інших випадках, так і в цьому, українська еміграція „во время люте” мусить надолужувати втрати та недостачі української Батьківщини.

Д-р Ярослав Рудницький

ПОПРАВКА

У п'ятому числі нашого журналу просимо справити на сторінці 11-ій підпис під фотом на: **М. Голубенко в молодшому віці з дружиною Серафімою Вікторівною і її батьком Віктором Полевським.**

НАТАЛЕНА КОРОЛЕВА

/У сорокліття літературної праці/

„Мельник стоїть на горі, а під ним зливаються дві ріки Влутка і Лаба (Ельба), а далі широка рівнина, на ній розкидані гаї, поля і підноситься гора Ржіп, немов велитенська шапка. І прийшло мені на думку, що я замкнена всіма річками, забута і ... самотня”¹

У цьому ж Мельнику недалеко Праги стоїть собі дімочок, обведений садком, де літом цвітуть пахучі троянди і білі лілеї. Плекає їх ніжно п. Наталена Королева, любителька дітей, квітів і звірят.

Котик Пінокіо, невідступний товариш, вигрівається літом до сонця, а взимку муркотить пісеньку у стіл своєї пані. Та не завжди так тихо у кімнатах малого дому. «Приятель» письменниці 12-літній сусідський Юрко вносить гамір і шум та звеселяє бабуню „гоноріс кавза”. Буває і так, пише Наталена Королева, що і Юрка, і Пінокія треба спинити й випросити «хлєпців» у садок.

Ось маленька картинка сучасного життя письменниці Наталени Королевої, що подарувала українській літературі багато творів.

Цього року 3. березня сповнилося письменниці 70 років з дня народження і 40 років її літературної праці.

Своєю літературною творчістю включила Наталія Королева українську літературу в сучасну струю християнської тематики й символізму, що широко захопили європейські літератури.

Життя Наталени Королевої, як мало в котресь іншого автора, дуже тісно зв'язане з її творчістю. А крім цього, воно барвисте й цікаве, як найкраща повість у літературі, повне злетів, трагічних переживань і глибоких душевних зворушень.

Довкола постаті Наталени Королевої постало багато версій. Мабуть, немає на це жадного іншого прикладу в історії нашої літератури. Це тому, що жила вона в різних країнах та в незвичайних обставинах.

Сталося це внаслідок походження письменниці.

Батько Наталени Королевої граф Адріян Дунін-Борковський — потомок давнього роду, знаного в Україні вже в часах Ярослава Мудрого. Перший з цього роду Вільфред Швено («Лебідь» — родовий знак звідси) прийшов в Україну з Данії, можливо ще з варягами, з Рюриком. Звідси також і назва «Дунін», себто даньчик. У родових документах зазначено, що цей рід проживав у Києві та навіть був посвоєнений із родом нашого володаря Ярослава Мудрого. З цього факту Лев Биковський робить такий висновок: «Отже Наталена Королева була б, за цією думкою, єдиною і останньою».

¹/ Лист Н. Корлевої з дня 6. 1. 58.

Рід цей служив Україні і за гетьманських часів, у козацькій старшині часів гетьмана Богдана Хмельницького. У 18-му столітті знаходимо прізвище одного з цього роду в Кільському Університеті (Шлезвіг - Гольштайн) разом з іншими українцями, що студіювали там.

Граф Адріян, власник великих маєтків, був ученою людиною, членом французької Академії Наук (ентимолог), багато подорожував по різних країнах світу в наукових цілях. Мати, еспанка — Марія Кляра де Кастро Ляцепда і Меданаселі Фернарда де Кордоба і Фігероа. Обоє познайомились у Біяриці, у південній Франції, одружились і протягом чотирьох років жили разом в Іспанії.

Наталена Королева (Повне ім'я: Кармен, Фернанда, Альфонса, Естрелля і Наталія де Кастро і Медінаселі Фернандес де Кордоба і Фігероа, Дунін-Боровська) народилася не в Україні, як давніше в нас писали, але, за її висловом, у «самій еспанській Іспанії», в замку в селі Сан Педро де Карденія біля Бургосу, дня 3. березня 1888 року. В чотири години по народженні дівчинка осталася сиротою. З Іспанії перевезено дитину в Україну до бабуні по батькові, пані Теофілі з роду Довмонтавичів, що жила в маєтку біля Луцька на Волині (Борки Великі).

Тож перші дитячі враження Наталі Королевої зв'язані з Україною. Поділяла вона їх із товаришкою дитячих років Марусею, що була круглою сиротою. Уся її родина вимерла, а маленьку Марусю взяли до палати, де вона виховувалася разом з Наталеною. Це про неї так тепло пише авторка в повісті «Без Коріння».

Та коли дівчатка піросли, їх розлучили. Маруся осталася в палаті, а Наталену, ще навіть не п'ятирічну дівчинку, по смерті бабуні Теофілі, забрав дядько Євген знов до Іспанії. Батько був у подорожах і навіть не бачив своєї дочки. Сестра мами, тіточка Інес, була в кляшторному пансіонаті; а що дядько Євген був священиком, то прийшлося йому маленьку сестрінку дати на виховання до монастиря, в Піренеях, Нотр Дам де Сіон. І дівчинка, як остання в роді, мала згодом стати черницею, а навіть місіонеркою до далеких Індій. У міжчасі вийшла заміж тіточка Інес, і Наталену, що мала тоді 11 років, взяла до себе. Та незабаром у 1895 році тіточка померла, а в родині остався ще один дядько дон Лоренсо.

З тієї пори Наталена, чи як тоді називали її другим ім'ям Естрелля, вчилася то в Іспанії, то у Франції, то знов у Римі. Черницею не стала, бо в її життя вступила незнана досі особа, а саме друга жінка графа Дунін-Борковського. Була це славна своєю красою графиня Людмила Лось, із чеського роду Отто - Лосів, що був страчений по Білгородській битві 1620 року. І з тієї пори галузь цього роду жила на еміграції в Парижі, не затративши через такий довгий час своєї чеської національності. Отже, не була це полька, як писали, але чистокровна чешка. Отож батьки покликали Наталену до Києва, і вона, 17-річна панна, поступила до «Ін-

ституту для шляхетних панночок». В той час стала також ученицею М. Лисенка. Ці часи в житті письменниці знайшли своє мистецьке відзеркалення в повісті «Без Коріння».

Високі студії з ділянки археології, закінчила Н. Королева в Петербурзі. Як також Малярську Академію. Та цим не вдоволяється ця багата, талановита, молода пані. Жадоба знання веде її на драматичні курси, що увінчалися блискучим успіхом на сцені царського Михайлівського театру та запрошенням до французького театру Жімназ, що тоді гостював у Петербурзі. Така самостійність привела Наталену Королеву до розриву з родиною, крім дядька Євгенія. Але й на сцені не прийшлося побути довго, бо лікарі заборонили їй виступати з огляду на здоров'я. Та крім цього, побут у Петербурзі був також багатий на інші події. До них належить знайомство письменниці з перським князем Іскандром Гакгаманіш ібн Куруш, з Ахеменідів. До близького вже подружжя не дійшло через релігійне наставлення молодої. Рік пізніше, себто 1908, письменниця жила вже в Іспанії, в Севільї, де стрінулася з королем Альфонсом 13-им, товаришем дитячих забав із тих років, коли вона малою жила в Мадриді короткий час у своєї тітки, дами двору, донни Касильди де Медінаселі. Відновлена приязнь із Альфонсом 13-им не була прихильно прийнята на королівському дворі, і Наталена, на бажання королеви Марії Крістіни, мусіла була виїхати з Іспанії. Найближчі роки — це час подорожей і праці та студій з ділянки археології. Між іншим письменниця була на розкопках Помпеїв враз із гуртом учених із Парижу. Студіювала єгиптологію та старовину Сходу. В цьому часі почала також писати перші оповідання у французькій мові.

Тимчасом наближалася I-ша світова війна. Її вибух застав Наталену в Києві, куди вона поїхала з дядьком Євгеном відвідати хворого батька. І вже на захід не вернулася скоро. У Києві разом з дядьком вступає на службу до Червоного Хреста. В рік пізніше (1915) стрічає знов князя Іскандера. Він приймає християнську віру й обоє одружуються. Та не судилось їм довго разом пожити, бо через пів року князь гине на полі бою. Молода вдова далі продовжує свою працю, як медсестра на фронті. За відвагу й заслуги була відзначена військовими медалями. А попри те перенесла тяжкі поранення і тиф. У 1919 р. стає на службу в дипломатичній місії УНРеспубліки. Місія була призначена до Чех. У цій таки місії працював видатний її член др. Василь Королів-Старий, знаний письменник, мистець-маляр, громадський діяч і організатор видавництва „Час” у Києві (1917-1918), згодом доцент Української Господарської Академії в Подєбрадах. Спільні заінтересованія зблизили їх до себе й вони одружились, поділяючи добро й лихо, що життя несло аж до 11. грудня 1941 року, коли то розділила

їх смерть, забираючи др. В. Королева-Старого. Смерть наступила від розриву серця і спричинена була допитами Гештапо.

Так Наталена Королева залишилася сама з улюбленими книжками у своєму домі в Мельнику, біля Праги.

Чи промовив дух предків?

Це все, сказати б, зовнішні факти з життя нашої письменниці. Та які б вони не були різнобарвні та цікаві, то без сумніву уступають перед внутрішнім життям.

Нам цікаво, як цей блудний лицар середньовіччя примандрував в Україну і зайняв місце в українській літературі. Чи збулася на письменниці мудрість девізи її роду «Ультімо — верітас»?

Чи промовив дух її предків, що вірно служили українській державі княжих і козацьких часів?

Про цей голос роду говорить і сама письменниця, вкладаючи слова в уста батька: «Голос роду безсмертний і непереможний. І хочби ти для чогось, чи для когось захотіла забути й виректись його, цього не зможеш ніколи, ні для кого й ні для чого. То ж пам'ятай, щоб ніколи не пробувати. А особливо цього не сміє зробити останній, тим більше в нас, де гаслом є „Ультімо — верітас“» («Без Коріння»).

Мабуть, цей голос роду промовив, коли будуча письменниця на 17-му році життя стала по довгій розлуці знов на «старій-прастарій українській землі». Про це духове народження пише сама авторка в листі з дня 6. І. 58: «Чому я стала українською письменницею? Бо як побачила Волинь, то закохалася в екзотиці. А як побачила Київщину, власне Київ з його соборами, народом, то не могла позбутись думки -- ні! пересвідчення!, що ці люди нащадки стародавньої Геллади. На березі Чорного моря ще більш у цьому впевнилась. Стала збирати старі легенди, рівняти їх із тим, що писав Геродот, що розповідали арабські автори».

Так блудний лицар знайшов знов свою духову землю, свій чарівний перстень, щоб сповнити істотне завдання у житті: творити мистецькі цінності для добра української нації, що їй вірно служили колись члени роду Дунін-Борковських.

Годиться підкреслити, що не малу роль у цьому процесі творення нашої письменниці відіграв також др. В. Королів-Старий. Але ця сторінка стоїть ще майже незаторкнена.

Творчість Н. Королевої

Перша половина 20 ст. проходить під знаком двох супротивних течій у літературах. З одної сторони екзистенціалізм зі своїми речниками в особі Камюса, Сартра, а далі популярної на наших очах Ф. Саган.

Другий напрямок -- це символізм, а з ним розвивається в літературі християнська ідеологія і постать Ісуса Христа проходить по всіх літературних творах Європи та Амери-

ки. На тлі цих творів зарисовується і творчість Наталени Королевої.

Головна й питома прикмета творчості цієї письменниці -- це елементи надприродні. Світогляд авторки -- християнський. Життя на землі -- коротка проба людської душі. «Життя -- за висловом авторки -- таємне, як таємний сфінкс пустині (Слово). Часом таємницю вічності відкриє нам мистецтво, підносячи рубчик заслони. Тоді людина переживає глибокі зворушення від істотного, як назвала це Дарія Віконська в книжці «За Державну Бронзу».

Такі моменти зворушення від істотного часто приходять у творчості Н. Королевої. У «Майовому акорді» маленька дівчинка в чистоті свого серця бачить Матір Божу. А її бабуся, хоч і бачить, не вірить цьому і не сприймає. Або буває так, що «уху глухе для світу чує те, що молодшим заслоняє гамір життя. А очі, вигаслі блідлі, що перед ними вже зникає світ живий, мов у тумані глибокім, бачать ясно видіння зі світу іншого.» («Девята»).

Цього саме іншого світу, трансцендентного, торкається письменниця у своїх творах, безпосередньо. З цього іншого світу приходить з'ява «Шовкової Пані» в повісті «Без Коріння», в нарисі «На Бездоріжжі».

Ця «Шовкова Пані» -- член роду Ляцердів у 18-му столітті, учена жінка, «ля доктора» професор Мадридського Університету, з'являється малій дівчині з того ж роду у мурах старовинного замку.

Цей мотив продовжений у зміненому вигляді в повісті «Золоте Серце». Цей трансцендентний світ входить у людське життя у прекрасній легенді про хлопчика -- емігранта, «Дідусь». То знов торкається його повна символічного значення легенда «Чайка», що потрясає своїм драматизмом.

Найкращий для нас ніжно і любовно змальований світ, де бачимо Ісуса Христа. Перед очима нашої душі виринає Його Постать. Вона не перелицьована, як в амер. літературі, а безпосередня, хоч і не змальована реалістично. Божеські прикмети не людські, стоять на першому плані: «Він такий ласкавий, Він такий добрий, Він не потребує подяки.» («Прокажений»). Або з «Драхми» -- «І та рука така біла, ніби від неї йшли проміння світла -- здавалося Діні -- благословила її та її щирі офіри, що дала від вбогости своєї».

Кожна людина народжується вдруге на землі до правдивого життя, коли почує поклик Божий і про цей поклик говорить авторка в нарисі під тим самим заголовком. «І хоч не розібрав слів, відчув Його непереможний поклик і враз зрозумів: від цієї хвилини починається для нього-митника Закхейнове життя. М'яке сяйво, що не осліплює очей, послалось перед ним безкраїм шляхом у вічність, де мерехтить, Велика Мета.»

А хто не слідує за цим покликом, замикає своє серце, як мешканці Гандари (Гандарин).

Це символи, що так ясно говорять до нашої душі, накликаючи до нового, до обнови. Тим то, як бачимо, у зав'язку літературних творів письменниці лежать етичні проблеми.

На перший план висувається Милосердя. Найбільше, найвище милосердя спливає з рук Ісуса Христа. Багато про це пише авторка у своїх творах. Воно миліше Богові за мудрість, кохання, силу. Але людські серця часто твердіші за граніт. В оповіданні - казці «Слово» милосердя збудилось скорше в кам'яних грудях Сфінкса пустині, ніж у людських. «Нехай же з кам'яних грудей Сфінкса пустині переллється у груди людські, часто за граніт твердіші». Цими словами кінчається оповідання — казка.

В основі оповідання „Прокажений” лежить проблема вдячності, чи радше невдячності людської. Постає болюче питання, чи аж така людська невдячність? І ще болючіша відповідь: аж така!

«Прокажений» - це одна подія. Подія людської душі. «Господь підніс її з темряви, покритої розпучливим криком «нечистий». Тепер бо знов відкритий йому цілий світ, як скарбниця надій, можливостей, осягнень. Довкола безкрай, як весняне поле, вкритий квітами, тільки схилились і зривай.»

А потім «стерпла» душа, бо відійшла від того, що вічне, чудесне. Прийшов упадок у безодню злості і зла.

Це не Бог карає. Людина сама себе карає. Консеквенція думок і вчинків. До ряду цих проблем належить також питання правди. Порухене воно в нарисі „Квод ест верітас?” та в більший, ще недрукований повісті, під тим самим заголовком.

Ці проблеми, як і інші того ж роду, належать до вічних, але для кожної людини на землі вони завсіди нові. Порухені у літературній формі, у мистецтві слова глибоко діють на читачів, спонукаючи до застанови. Ведуть на стежку оновлення духового.

Цим не зовсім вичерпується тематика Н. Королевої. Вона багата й різнородна. Це світова тематика. Мало хто з наших письменників новіших часів, крім Лесі Українки, черпав теми з цієї скарбниці. У творах Наталени Королевої розгортається широкий світ. Свята Земля, де жив і навчав Спаситель, старинний Єгипет, могутня римська імперія, Іспанія, стародавня Україна, екзотика Кавказу і навіть далекі Індії.

Все це творить барвисту і дуже цікаву панораму літературної творчості Н. Королевої.

У своєму літературному доріжку числює письменниця 15 книжок. З того 6 великих повістей, а решта збірки нарисів легенд, оповідань. Багато творів розкинутих на сторінках преси і журналів. А новіші твори ще зовсім недруковані.

Деякі з них в рукописах передала письменниця до Сарселю. Наша літературна критика назвала письменницю спецом від середньовіччя. (М. Лемкович-Добрянський : Спец із середньовіччя і повість із середньовіччя).

1936 р. Н. Королева нагороджена була першими літературними преміями за книжки «Без Коріння» та «Інакший Світ». Нагороджена була також повість «Сон Тіні» та «Предок». Прекрасна повість, де акція починається в Іспанії, а кінчається в Україні.

Ця багата на мистецькі та етичні вартості творчість, ще майже зовсім не розглянена із становища літературної критики, крім численних рецензій, що поза малими виїмками, були виявом захоплення літературо-знавців і читачів. І не диво, бо ж Наталена Королева сучасна нам письменниця і на повні критичні рогляди її ще за рано. Літературні твори Н. Королевої — це твори, що потребують до їх читання вже виробленого смаку у цих творах. Реалізм і символізм творять вибагливу плетінку, де проходить ідея єдності минувшини й сьогочасності.

Творчість цієї письменниці ніяким чином не є відірваним світом у нашій літературі. У 17-му й 18-му ст. бачимо на сценах наших колегій та Могиллянської Академії, побіч «Владимира» і «Ласки Божої», також «Олексія-чоловіка Божого», а в ньому римських патрицій та християн перших століть.

Бачимо також «Слово про збурення пекла», євангельська тематика. Ця загально світова тематика використана в нас і в інших родах літературної творчості, нарівні з тематикою стишло українською. Так само виглядає ця справа в літературі нашого середньовіччя. Поруч оповідань про життя і подвиги українських святих та угодників Божих, маємо оповідання про святих із різних країв. І те саме в апокрифічній та в подорожничій літературі. До цієї давньої традиції нав'язує нитку своєї творчості Наталена Королева, об'єднуючи минувшину і теперішність в одну нерозривну цілість.

УВАГА!

НОВА УКРАЇНСЬКА РАДІОПЕРЕДАЧА В ЧІКАГО

УВАГА!

Організацій Визвольного Фронту (ООЧСУ, СУМА, АП АБН, Т-во к. в. УПА, ТУСМ).

кожного четверга в год. 9.30 — 10 вечором

на радіовисильні WOPA 1490 або ФМ 102,3.

У програмі: політичні та господарські новини з коментарями, вісті з України, хроніка з українського життя на чужині та літературно-музична частина.

Замовлення оголошень спрямовувати на адресу:

U O of L F

2457 W. Chicago Ave,

JUniper 8-2630

CHICAGO 22, Ill., USA

НОВИЙ РОМАН І. БАГРЯНОГО

Іван Багряний, «Буйний Вітер», роман, 423 ст., В-во Україна, Мюнхен, 1957. Книга перша: «Маруся Богуславка».

Перед другою світовою війною ім'я письменника Івана Багряного було зовсім незначне по цей бік Збручанського кордону, навіть серед тих, що цікавилися літературним рухом у Советській Україні, дарма що Багряний почав друкувати свої перші твори ще в 1926 р. Про долю молодечих творів Багряного, як також про те, чому вони не знайшли ширшої популярності, промовисто говорить підзаголовок до його збірки поезій «Золотий бумеранг»: «рештки загубленого, конфіскованого та знищеного...»

Як каже автор редакційної статті до цієї збірки, «такий підзаголовок – це не поза, не кокетування поета... Це гола, неприкрашена й жорстока правда.»

Перший період творчості, що зразу замаркував оригінальну творчу індивідуальність, припинився арештом поета в 1931 р. і засланням його в концентраційні табори Далекого Сходу. Із часу тієї головокружної „одисеї“ залишилися тільки фрагменти поетичних творів, що їх автор виношував і komponував у тюремних камерах під час етапів, в антрактах між допитами, під час утечі й блукання по Приамур'ї, а відтворив та опублікував аж поза межами Сов. Союзу на еміграції в збірці «Золотий бумеранг», 1946 р.

Новий період у творчості І. Багряного відкриває поява роману «Тигролови», що в 1944 р. був нагороджений першою премією на літературному конкурсі у Львові й зразу здобув авторові широку популярність. З того часу Багряний майже всю свою увагу зосереджує на прозі, знайшовши тут властиве поле для мистецького самовиявлення.

Романи, що появились після «Тигроловів», «Сад Гетсиманський» (1950) і «Вогненне коло» (1953), особливо перший з них, не зважаючи на деякі мистецькі невивершення, засвідчили велику творчу потенцію автора орудувати більшими полотнами.

Минулий рік приніс І. Багряному нові досягнення. Переклад «Тигроловів» на англійську мову здобуває йому прихильні рецензії англійських та американських критиків. Це тріумф, що нелегко дістається українському письменникові.

Українського читача обдарував І. Багряний новим твором «Буйний вітер». Це широко запланований роман (мабуть, трилогія, хоч

про те немає в книзі ніякої згадки); його перша частина і є предметом цього розгляду.

У «Буйнім вітрі» автор поставив собі за мету дати образ життя української молоді під більшовицьким пануванням у понурих колективізаційних часах напередодні вибуху другої світової війни.

Життя молоді, її думки й пориви, — це хвилююча й вічно актуальна тема, гідна найкращого пера, а для українського читача на еміграції вона має особливий інтерес ще й тому, що відгороджена від вільного світу залізною заслоною непрохідних політичних кордонів і обхоплена тенетами марксо-ленінського діямату українська молодь на Батьківщині неодному з нас здається нерозгаданим сфінксом із сімома печатами мовчання на душі й серці.

Цю молодь змалював Багряний із великою любов'ю так, як він її бачив крізь призму власного ідеалізму, як розумів і як пізнав світ її внутрішніх поривів, закритий перед прозорим оком офіційних советських чиновників і сексотів.

Фабула першої книги «Буйного вітру» не дуже складна. В схематичних рисах вона виглядає так: Театральний ансамбль у місті Нашому готується до вистави п'єси «Маруся Богуславка». Вичерпавши скупенький репертуар дозволених комуністичною цензурою п'єс, ансамбль рішив поставити цю дещо перестарілу, зате ефектовну своєю екзотикою і, головна річ, аполітичну своїм змістом драму. Ціле місто Наше й мало що не вся область чекають з нетерпінням прем'єри. Врешті надходить довгоочікуваний день. Прем'єра «Марусі Богуславки» стає величезною подією, що своїм значенням виходить далеко поза межі звичайної театральної вистави, викликавши непередбачений ефект. У мистецькій грі особливої гостроти набирають моменти, що їх чекала й бажала публіка. Алюзії до сучасного стали очевидні й „психологічне настановлення граного на сцені пересувалося на сучасну площину” (413). Акторам не треба було грати, удавати, бо реальна легенда дійсно-сти була сильніша за легенду давнини.

Книжкові слова тексту п'єси тільки допомагали артистам висказати те, чим наболіла їх душа, передати глядачам цю іскру, розбурхати й сколихнути до глибин їх приглушені емоції.

Прем'єра «Марусі Богуславки» пройшла з повним успіхом, що був не тільки звичайним

мистецьким успіхом. „Це була демонстрація, стихійна, непередбачена і немислена..., після якої всі чекали страшних подій, арештів, допитів. Але до цього не прийшло, бо вранці після прем'єри гучномовці сповістили про вибух війни”.

Таким сильним акордом закінчує Багрянний 'свою «Марусю Богуславку», допровадивши увагу читача до найвищого напруження. Кінцеві розділи роману стали не тільки кульмінацією акції, але й мистецькою вершиною цілого твору.

Зосереджуючи свою увагу, більше ніж у попередніх творах, на духовому житті людини, І. Багрянний не випадково до цього роману бере сюжет з театрального життя. В державі тотального духового порабощення під час нагинки й плянового винищування незалежного думання та віри в світ ідеалу, театр набрав особливого значення. Він став єдиним пристановищем, де люди, ограблені з усього, що підносить душу на висоти, могли заспокоїти свою спрагу за красою й ідеалами. Про цю особливу роль театру в советській державі говорить Багрянний неоднократно: „Відтоді, як скасовано релігію, відтоді, як церкви, що колись були душею міста, позакривано та поруйновано, або обернено на склепи для утиль-сировини чи на зерносковища, — театр посів їхнє місце — він став душею міста Нашого... Він, як тихий і радісний острів спасіння в розбурханому морі рудого шалу й рудого відчаю...” (79).

Довкруги центрального сюжету з театрального життя автор групує головні й другорядні епізоди та цілу галерею різноманітних типів, що мають пряме або посереднє відношення до основної акції.

Головною героїнею роману є Ата Дахно, молода й талановита примадонна театру в місті Нашому. Її наділив автор найідеальнішими духовими й фізичними рисами. Вона найталановитіша й найвродливіша в цілому театральному колективі, при тому внутрішньо чиста й неподатлива на залицяння всіх донжуанів, особливо тоді, коли ці донжуани з партквитком або в уніформі енкаведиста; вона незалежна в своїх поглядах і наскрізь революційно наставлена проти червоної влади, дарма що, як сирота, вихована в советському дитячому притулку. Живучи в знеосібленій епосі, Ата докладає всіх зусиль, щоб серед гущі знеосіблених типів знайти людей з живою справжньою душею: „Мені часом здається, що нині кожна людина чудна — це шарада. На кожного глянеш — не справжній!... Якась омана. Кожен має дві душі — одну для щоденного вжитку, для офіційного вжитку, а другу таємну... І от ходять, працюють, живуть і кожен немов у футлярі.” (21)

Не диво отже, що Ата, дарма що могла б стати володаркою серця будь-якого донжуана в місті Нашому, всі свої сердечні почуття зберігає для Петра Сміяна, людини не-

збагненої й загадкової, колишнього політичного в'язня, викинутого поза рамки советського суспільства й звільненого з каторги під опінією божевільного. В ньому Ата сподівається знайти людину із справжньою душею.

Але крім почуття звичайного людського кохання, Атину душу хвилюють ще й інші проблеми. Автор робить її безстрашним шукачем загубленої і вкраденої в жорстоких часах правди.

Тієї правди шукає Ата наче навпомацки й серед хащів облудливих комуністичних гасел і загального забріхання інстинктивно віднаходить майже невидну стежину в інакший і незнаний їй дотепер світ. Це світ забороненої і висміюваної властью імущими релігії. Особливою теплою і якоюсь своєрідною романтикою окутує автор розділ, де змальовує першу Атину зустріч з релігією. Нема тут ні лютучного патосу, ні героїчних жестів, ні якогось чудесного прозріння чи душевного просвітління, зате є щиро людське почуття. Подібні вияви цього почуття ми бачили пам'ятної осені 1939 р., коли до галицьких церков крадьки заходили несміливі юнаки в сірих червоноармійських шинелях і, ставши навколішки, втирали сльози твердими долонями.

У часах, що про них розповідає Багрянний у «Буйному вітрі», релігія й церква були вже майже зліквідовані в Советському Союзі й поволі відходили в історичне забуття. На одверті релігійні практики зважувались хіба найубогіші з убогих духом — старенькі бабусі й діди, що вже відходили з життя. Молоде ж покоління не знало майже нічого про релігію, а якщо й знало, то хіба в фальшивому насвітленні цинічної антирелігійної пропаганди. Проте підсоветська українська молодь не належала до табору ворогів церкви, особливо безпартійна й та, що серцем бунтувалася проти всякого насилля і стояла по стороні переслідуваних і покривджених. Але стиснута кліщами поліційної держави, вона не зважувалась відверто виявити свої почуття. Цей внутрішній конфлікт молоді у зв'язку з релігією змальовує Багрянний в одному з найкращих і найзворушливіших розділів свого твору «Де бамкає старенький дзвін».

„Ата дивиться, не відводячи очей, на церковцю, на людей, що крадькома входять, зігнуті якимсь надмірним горем і журбою, слухає таємниче гудіння в тій церковці, нібито приглушений плач десь під землею всіх тих стареньких жінок і дідів, і тих немовлят, яких вони приносять і за ручку приводять, і їй хочеться піти туди. От встати й піти... А чому б ні? Чому ж би їй не піти в цю церковцю, на місце вічного спочинку предків, над цим занедбаним і печальним їхнім гробовищем.

От встати й піти. Ану ж!

Ата стріпує головою й пломініючим погля-

дом дивиться в обличчя своїх подруг і читає в очах деяких те саме бажання... Потім дивиться на інших — і бачить на їхніх обличчях переляк, — вони відчувають інстинктом те, що відбувається в Атиній душі, бо перед тим дивилися разом з нею на церковцю, і швиденько відводять очі..." (стор. 182-183)

Але Ата все таки зважається на небезпечне діло й з подругами входить до церкви.

„Вони увійшли. Увійшли і стали біля дверей всередині церкви... І не знали, що робити. Розгубилися. Зніяковіли..."

Рядками, насиченими глибоким почуттям, смальовує автор сцену в малій церкві:

„Церковця була повна. Це все були старенькі бабусі, це все були жінки, і лише де-не-де видно мужеські, теж старечі, обличчя і дитячі..."

Од усього віє скорботою — і від зігнутих спин, всіма забутих і висміяних десь там, і від тонюньких свічечок, і від тихого смутного голосу низенького, худенького священика, що виконує подвиг печально і мужньо, і від тих пучечків чебрецю, що понакладаний над образами замість дорогих оздоб, і від убогої одежі..."

„Ата озирнулася на грона наставлених на неї очей, заморгала розгублено й безпомічно, і з її очей бризнули сльози..."

Мало хто з наших письменників, що вийшли з-під советського режиму, підходить до релігійного питання так близько, як Багрянний. Релігію розглядає він не як зовнішньо-обрядову справу в її естетично-чуттєвому аспекті, а як органічну потребу людської душі, що її не може здушити ні систематичне ламання людського духа, ні найцинічніша безбожницька пропаганда, так плястично зображена в одному з розділів «Буйного вітру» («Герой унікальний», 217).

Щоправда, герої Багряного не мають чіткого уявлення про християнського Бога (бо й звідки вони його можуть мати!), але проблема шукання Бога, правди, справедливості означає для них вихід „з трагічного душевного провалля", „в цій епосі страху й порожнечі".

Деякі з персонажів «Буйного вітру» видають тривожне питання: „Ви вірите в Бога?", що, до речі, викликає дуже близькі асоціації до питань, що їх ми чули вже згадуваної осені 1939 р. від нашвидку руку спрепарованих червоноармійських політруків. Їх роблено задиркуватий тон („Скажіть, будь ласка, є Бог, чи нема?) явно контрастував із неспокійним виразом їхніх очей, що наче очікували від вас заперечення того, що їм звелено говорити.

Паралельно із шуканням Божої правди герої «Буйного вітру» горять бажанням знайти вкрадену національну правду. В мрячних гісляколективізаційних часах, що їх Багрянний називає „епохою рудої гістерії" (червоної теорії, ст. 78), українська національна про-

блема була зведена до рівня хахлацького етнографізму, і кожний відрух у сторону „місцевого націоналізму" здушувався в зародку тавром контрреволюції.

Але під плівкою принатурення до умов у надрах народної душі не вгасав живий огонь національних емоцій, ладен спалахнути від пригожої іскри. Проте зайво шукати в «Буйному вітрі» активних борців-революціонерів за національну правду, бо в понурих післяголодових роках їх в Україні не було, так як і не було вже тоді активних подвижників за Христову правду, хоч цього, можливо, й бажав би не один із читачів. Українська незалежно думаюча інтелігенція коротала дні на далеких каторгах, а якщо в Україні й збереглися окремі її одиниці, то хіба під машкарою божевілля, як Петро Сміян у «Буйному вітрі». Пересічний громадянин, закрившись страхом ради непроглядним футляром, не виявляв назовні прихованих думок. І Багрянний допомагає читачеві заглянути під цей футляр і відкриває живу людську душу не тільки в окремих одиницях, але й цілих збірнотах, у чому він виявив себе справжнім мистцем. Збірноти людські під пером Багряного — це окремі живі істоти, столикі й стооки, наділені тими самими психічними перцептивно-реактивними якостями, як окремі індивідуальності (напр., мистецька картина війська підчас маршу, фізкультурники, прибиті працею й злиднями колгоспники, театральні глядачі).

Поки не закінчена ціла трилогія, передчасно ще робити якінебудь певні висновки щодо вартости твору в загальному. Але перша частина «Буйного вітру», хоч у порівнянні з попередніми творами Багряного не є новим мистецьким словом автора, звертає на себе увагу своїм ідеологічним тлом і, як така, повинна врешті розвіяти невірні уявлення про світогляд Багряного, створені, можливо, його політичними антагоністами, а може й людьми, що не вміють відділити політичної діяльності голови УРДП від літературної праці письменника Багряного.

Тим часом для чимало читачів буде несподіванкою те, що автор «Буйного вітру» виявив ідеалістичний світогляд, як не один із наших патентованих ідеалістів...

Адже всі герої Багряного — подвижники справедливості і якоїсь іраціональної (хоч і ближче несконкретизованої) абстрактної правди, що породжує тугу за красою і за визволенням божественного первня в людині, всі вони внутрішньо чисті й наскрізь моральні та своєю душевною чистотою на ціле небо перевищують героїв у деяких творах, що виявилися також у минулому році.

Але обмежуватися в оцінці «Буйного вітру» самими тільки суперлятивами було б дешевою пропагандою, якої заслужений автор не потребує.

Подібно, як і попередні твори Багряного,

«Буйний вітер» не рівний з мистецького боку. Мабуть, піддавшись бажанню бути мистецьким літописцем нашої доби, І. Багрянний часто втрачає з ока дуже важливий мистецький засіб, що ним є економія слова. Через надмірну докладність в описах та через зайву балакуність у діалогах деякі розділи «Буйного вітру» переходять у газетний репортаж. Напевно конструкція твору вийшла б пружнішою і прозорнішою, коли б вичистити її з зайвого баласту, що ними є передовсім вставлені епізоди й продовгуваті анекдоти з життя другорядних персонажів, що не мають прямого відношення до основної акції, з'являються в романі випадково й, не знаходячи мистецького виправдання на дальше існування, зникають із арени розповіді (Напр., довгий анекдот про Сметану й Вареника в розділі „Ентузіясти”). У парі з нагромадженням зайвого матеріалу йде також і манера оповіді. Сучасному читачеві, призвичаєному до головокружного темпа, не зовсім підходить під смак надто детальний вступний опис міста Нашого, чи опис вигляду персонажів, що місцями мимовільно викликає асоціації про повільну епоху простодушного Нечуя Левицького („Вона - тонка й виточена, як ситняжина, насунувши солом'яного брилика на самісенський ніс, так ніби їй увесь світ остогид і вона не хоче на нього дивитися; чорні коси виповзають з-під брилика двома блискучими гадюками і тд... А віку їй - - ну, може, двадцять весен, а може й ще одна...” і тд. „Він - зовсім зелений юнак, але атлетичної будови, має гарне, інтелігентне обличчя, з золотавим пушком над губою... і йому теж небагато весен, може двадцять три, а може ще й одна”... і тд., ст. 15).

Втомлюють до деякої міри також повторювання тих самих думок, як, напр., у розділі „Храм Мельпомени” при описі функцій і значення театру.

Властивою стихією в розповіді Багряного є не об'єктивне споглядання та холодний, описовий реалізм, а ентузіазм, емоційність і романтичний патос. Тому й не диво, що ті розділи, де автор заторкує глибокі переживання людської душі, промовляють до читача найсильніше. Якби й не намагався наш заслужений автор стати українським Гюго чи Бальзаком, по своїй природі він все таки рідний брат тих наших письменників, що корінням своєї творчості виростають з української романтики і з притаманної українській психіці ліричності.

Ті сторінки, що на них Багрянний передає, заторкує близьку своєму серцю тему, надихані справжньою поезією:

„Волосожар, як гроно пломенючих діамантів в короні невидимої царівни, як сузір'я перлин у волоссі легендарної полонянки, коханки й трагічної дружини паші турецького, Марусі Богуславки...”

Він — Волосожар — стоїть над далеким

затуманеним обрієм і тихо миготить дрібно-сеньким миготінням купки зоряного пилу і здалеку видається, що то на театрі, на самім шпилі театральної вежки припнято гроно ілюмінаційних лампок — вони тремтять в безодні ночі й горнуть спільно докупки, як сироти в безмежній тишині космічної пустелі, в синій порожнечі...”

У великому романі найважливішим компонентом є персонажі, що з їх дієвості й з динамізму їхніх характерів виплітається мереживо всієї фабули. У талановито написаному романі персонажі реальніші від реального життя, живіші від живих людей з буденного оточення, не зважаючи на те, чи автор відводить їм багато місця, чи в їхній характеристиці обмежується до кількох імпресіоністичних мазків.

Чи герої першої книги «Буйного вітру» теж полонюють читача живістю й динамізмом своїх характерів? Чи мила Ата Дахно є тією чарівницею, що посіла головне місце в нашій уяві і в наших думках? Покищо ця „найкраща квітка міста Нашого”, ця „найліпша й наймиліша, така дорога всім” (як називає її автор) Ата тієї магічної сили в першій книзі ще не має, хоч у своєму характері носить завдатки на те, щоб у дальших частинах твору стати центральною постаттю акції, напоєної драматизмом і конфліктами.

Тут покищо її діяльність здебільша зводиться до того, щоб відбивати залицяння всіх донжуанів советської верхівки, і до довгих дискусій - на політичні теми. Усі Атині розмови із советськими вожаками — це відважні проповіді з безпощадною критикою цілої системи, що покищо проходять їй безкарно, бо її опоненти відборонюються доволі блідими репліками. Можливо, що Атиними устами автор хотів передати все, що думала й з чим не погоджувалася підкорена советському режимові українська молодь, забуваючи про те, що нехтування економією слова може легко призвести мистецький діалог на вибоїстий шлях сухих політичних дискусій, а перебільшена ідеалізація не завжди йде в парі з життєвою реальністю.

Однією з цікавіших постатей «Буйного вітру» є Петро Сміян, що його автор, по всякій імовірності, в дальших томах введе на ширшу арену акції. Сміянова силуетка, виведена кількома мазками, виступає дуже рельєфно. В паноптікум знеособлених бездушних типів цей — ніби божевільний — здається єдино нормальною людиною, що вміє зберегти свій незалежний внутрішній світ, не зважаючи на всі енкаведистські шикани. Могло б виглядати на сатиричну вигадку те, що в Есесерії єдино нормальними людьми можуть бути тільки божевільні, коли б не підтверджувала цього мова фактів, достоту знана вже нашим читачам із спогадів, біографій, чи творів нашої новішої літератури.

До цікавіших постатей «Буйного вітру»

можна також зачислити Данка Шигамагу, своєрідного Квазімодо. Шкода тільки, що автор показав нам його в одному тільки розділі.

В численній галерії негативних типів, скопійованих, напевно, з життя, автор хотів зобразити загниваючий світ советської кліки, що, відійшовши далеко від пробоевих гасел перших років революції, бовтається в мілкому багні дрібноміщанської розпусти й п'янства. Усіх їх можна підвести під один стрихулець доволі одноманітного типуажу, бо ні один із них не звертає на себе уваги ні виразнішими рисами, ні більш поглибленою індивідуалізацією.

Автім, поки не закінчений ще цілий твір, усякі критичні зауваження, оперті на часткових спостереженнях, можуть бути передчасні. Треба сподіватися, що в дальших частинах цього роману, започаткованого так цікаво, автор на всю ширину розгорне свої задуми, переливши їх на мову мистецьких образів і вольових, активних персонажів.

Шкода тільки, що цій одній із цікавіших книжок на нашому видавничому ринку за минулий рік не пощастило з зовнішнім оформленням. Чомусь мюнхенське видавництво «Україна» не подбало ні про технічну, ні про палежну мовну й правописну редакцію.

Книжку видрукувано на вбогому бібулястому папері, а кількість мовних і правописних недоглядів переходить межі звичайних друкарських помилок. Не треба бути мовним пуристом, щоб помітити наглядні варваризми, запозичені головню з московської мови:

Дерзять, дерзка, руша (ст. 85), дерзке серце (86), сотрясають (10), екіпіровка (26), зашагала (28), утруждає, мужської (31), безобидні (87), мятежний (199), котрі погрібші (24), койде (420), терзаємий (403), галерея (217), мерзость (220), четвірка (185), соратника (82), він є старше всіх (60), можливо, Атини очі (19), Сластьонові аргументи (119), мучається (154), зроблена так мистецькі (269) і тд.

Нерідко трапляються й діалектичні форми: Протіг, дверіх (203), по очіх (291), по коніх (307), бачуть (277).

Неприємно вражають також і разючі правописні помилки: Трівога (91), шістьдесят (8), п'ятьдесят (33), маестат (58), тріумфально (63), весілля (88), обличчя (19), зкоса, зхвилюваний (275).

І. Багрянний не належить до письменників, що працюють над мовою, виточують і різблять це знаряддя свого мистецтва, щоб допровадити його до повного звучання. В його творах поруч високопоетичних місць нерідко трапляються, крім згадуваних уже варваризмів, також і прозаїзми (напр.: "...і якщо його губа одвисає, то тільки тому, що з середини на ту губу напірає надмір сили. Те, що вражало її й раніше неприємно, особливо вразило тепер, а саме контраст між його біологічним оформленням (зовсім м'ясарською зовнішністю) і тими речами, які він пропонує ...", ст. 33) та звороти, взяті з жаргону щоденної мови. Дбайливіша мовна редакція допомогла б вигладити ці нерівності.

ЗАМІСТЬ \$ 38.90 ЛИШЕ ЗА \$ 33.90

на сплати по одному доларові тижнево можете придбати тепер

комплет видань Видавництва М. Денисюка

22 дотепер видані книжки в твердій оправі з позолоченням

НОВА ГРАДУАЦІЯ „КУМ ЛЯУДЕ”

Ельва Барабаш (дочка п. Ольги з Пирчів, учительки з Вінніпегу, та проф. Івана Барабаша, учителя чикагських шкіл, інструктора музики та диригента оркестри Ситі Джуніор Каледж і оркестри СУМА), саме тепер градуала „кум ляуде” на Чикаго Мюзикал Каледжі оф Рузвелт Юніверситі, одержавши магістерський ступінь у фортеп'яні, як у головнім предметі. Ельва Барабаш була ученицею д-ра Рудольфа Ганза, відомого в музичнім міжнароднім світі піаніста, композитора,

викладача й учителя. Перед цим Ельва закінчила музичні студії в чикагській Музичній Консерваторії, де навчалась у п. Альвіні Рексі, а пізніше в Говарда Велса, що його ученицею була впродовж 7 літ.

Ельва Барабаш була талановита не тільки в музиці. Вона закінчила з відзначенням нормальну та середню школу. За свої успіхи в науці була прийнята, яко член, до Державного Почесного Товариства відзначених учнів. По закінченні середньої школи записала-

ся на Нортвестерн-Університет, де одержала на три роки повну стипендію т. зв. Ля-Верн Ноес Сколяршіп. Упродовж одного року вона студіювала гуманістичні науки, а саме: історію та англійську мову. Все ж таки музика й гра на фортепіано були головними її зацікавленнями і пристрастю. Після двох років студій на Норвестерн-Університеті Ельва Барабаш перейшла на спеціальні музичні студії до Чикагського Музичного Каледжу. Ці студії закінчила 10. червня 1956 р. з титулом Бечелор оф Мюзік і дала блискучий концерт, як зразок мистецької інтерпретації і доброї техніки. 22. травня ц. р. вона знову дала показовий концерт, що був частиною іспиту для магістерського ступня з головним предметом у фортепіані.

Музичний шлях Ельви Барабаш вже давно позначився самостійними виступами: так на 8-му році життя вона дає сама фортепіановий речиталь у Музичній Консерваторії в Чикаго; маючи 14 років, грає як гість-соліст разом із оркестрою Рай Каледж мадлярську фантазію Ліста, відтак Концерт Гріга для фортепіано, також у супроводі оркестри. До її численних успіхів треба зачислити ще її дуже

вникливий та фінезійний акомпаньямент для челістів, що концертували в Чикаго й запросили її на акомпаньйторку. Чельо, по фортепіані, належить до її улюблених інструментів. Гру на цьому інструменті вона довгий час студіювала.

1954-го року Ельва Барабаш була вибрана одноголосним рішенням музичних суддів на солістку концерту Мюзикел Каледж оф Чикаго, де відіграла Концерт для фортепіано ч. 2 Шопена. У роках 1954 і 1955 вона здобула музичні нагороди Олівера Дітсона, у висоті по 600 дол. кожна. У 1956-му р. здобула перше місце на Міжнародному Фортепіановому Фестивалі, де, крім грошової нагороди, дістала й золоту медаль. Окрім того, в квітні 1956-го року одержала нагороду на фортепіановому концерті, спонзорованому Клубом Жінок-Музиків.

Тепер Ельва Барабаш працює професоркою в Музичному Інституті ім. М. Лисенка та впродовж двох років учителькою фортепіану в Музичному Каледжі Рузвелт-Університету.

Д. Левицька

У ФІРЕНЦЕ (Фльоренції)

Свіжого червневого ранку я залишив римську станцію Терміні. Підмійських околиць майже не видно, вони загорнулися серпанком мряки. Потяг справно біжить і зупиняється в місті Орвето, старовинному центрі етрусків, що й досі ще має середньовічні риси етрусків, у Кюзі з відомими могилами етрусків. Мряки вступають поволі, підносяться, і краєвиди ширшають. Онде вдалині, по правиці, широкі води - це озеро Тразімено, найбільше на Апенінах. Воно відоме з перемоги Ганібала над римлянами в 217 р. перед народженням Христа.

Зараз вириває Теронтоля, а там скрут на Ареццо, теж у землі старих етрусців. В околицях Ареццо є Кималдолі, де недалечко, з три кілометри, знаходиться відомий на весь світ первісний осідок дуже строгих ченців, так званих камедулів. Тут майже сосновий ліс, місцями густіший, а там монастир-ерем, ще з 1012 р. Отак ми вже знаходимося в третій італійській провінції: вибули з Ляція (Рим), минули Умбрію (Орвето) і прибули в Тоскану - Полтавщину Італії, а тепер в'їжджаємо до самого міста Полтави - Фіренце, міста квітів, мистецтва й поезії... Садиба культури й вогнище італійської думки. Фіренце колиска літературної італійської мови, це Олімп Данте, тут колись лукавив хитрий Макіявеллі, меценасували пам'ятки мистецтва славні Медічі...

Головна станція - нова, фашистського крою. По пероні проходжується на босівський

лад італійський „емпі” в шоломі. Складаю валізки в перехвальні на станції і просто до галерії Офіції. Бо щоб обдивитися докладно цілу Флоренцію і все належно простудіювати, не вистачає одного дня, але треба з чотири... Отже, пройшовши через соняшний станційний майдан, попри св. Марію Новеллю, де на ліво собор, а на право хрестильниця, простую вулицею Калцайолі, потім роблю скрут і, поминувши майдан Сіньйорії, а перед ним Старий Палац, іду просто до галерії. Треба поспішати. Тут до тридцяти зал, наснажених мистецтвом: скульптура, малярство...

У першому вестибюлі 12 погрудь Медічейської родини, що фундувала галерію, а в другому два пси геленістичного типу і збірка різних бюстів та статуй. За поганською „Арою Пачіс” перша зала. Кругом повно життя у барвах та поставі. Тут Джіодотто зо своєю Мадонною, а вона з янголами та святими. Робота здорова величчю та повагою. У другій залі сієнська школа з XIV в. показує нам Благовіщення. А в четвертій Пилип Ліппі (XV.) змалював Пречисту, як вона клониться перед своїм Божим Дитятком. Цілий образ-знамено місця і епохи в наступних залах Ботічеллі: у вишуканій обвідці сидить Пречиста, Малий Бог у захваті, кругом зантропоморфізовані до стилю янголи... Проблискує вишукана тендітність та уважливості мистця.

НА МОНМАРТРІ

Монмартр відомий українському загалові у Франції й українським туристам, що прибувають до «столиці світу», перш за все як п'єдестал для катедри „Святого серця” (Сакре-Кер), що височіє над усім Парижем своїми білими (трохи цибулястими) банями, де відбуваються українські церковні урочистості. Для меншого гуртка людей відомий Монмартр ще з вузької, крутої вулички Фетріє, де під ч. 32 від тринадцяти років, тобто від закінчення війни, постійно живуть якісь українці. Українці, як відомо, завжди вибирають собі для мешкання найпоганіші й найнужденіші квартали, а тому й з цілого прекрасного Монмартру вибрали якраз Фетріє. Натомість Монмартр малярів і богемі, цей мальовничий, що є молодістю й творчими шуканнями, побіч, звичайного для великого міста осідку нічних барів і кабаре-тхів, — цей Монмартр майже „терра інкогніта” для українців. (За винятком може небіжчика Винниченка, в якого творач не раз відбився Монмартр, на жаль, з найгіршого боку!)

Я мушу із соромом признатися, що досі знала Монмартр тільки дуже побіжно, от так тільки, щоб не бути невігласом; запам'ятала, що це чи не найстарша дільниця Парижу; її мешканці так само цупко тримаються традицій, зокрема привілею „вільної громади Монмартру”, як і старих рудер із крутими сходами на крутих вуличках, що в усіх напрямках збігають згори на паризькі бульвари. Для них вічний сморід від риби, корчемних випарів, брудної білизни й лихого каналізації, це найкраще підсоння, що його не проміняли б хоч на які вигідні й комфортні, модерні будинки „Аш-слє-м”, що виростають на всіх вільних площах довкола Парижу, в невсипущих намаганнях усунути мешканеву тісноту.

— Мені здається, в отому комфорті я швидко померла б! — заявила мені стара відьма з одним зубом і розпатланим, хоч „окисненим”, волоссям; як згодом виявилось, симпатична, старенька вчителька „на пенсії”, бо було їй уже за вісімдесят . . .

І ось раптом, у моє спокійне, „дрібнобуржуазне” життя на провінції, вривається така адреса: 50, рю Лепік, метро „Блянші”, або „А-бес” . . . Та це ж серце Монмартру! Завтра маю туди їхати, й то куди? У малярське ательє! Та ще й до того ж в українське малярське ательє! Просто не хочеться вірити! І не повірю, поки не переконаюся . . .

Усі будинки Парижу мають вигляд глибоких криниць. Різниця тільки в їхній ширині, а ширина від дільниці. Коли будинок в околиці Сен-Жерменського бульвару, тоді криниця дуже широка й усі вікна „офіцин” мають приблизно такий самий вигляд і стільки сонця, що й

„фронт”. Будинок ч. 50 на рю Лепік — це дуже-дуже глибока криниця. Тому то й його „фронт”, звернений у вузьку вуличку на самому закруті, й „офіцини” можуть собі „рукою подати” усім вікнам ліворуч, праворуч і напроти. Зате ж сонця й неба нікому й у гадці шукати: їх заслонює розвішана білизна в усіх можливих напрямках . . .

— Чи тут живе месьє Юрко Кульчицький? — питаю в консьержки.

Коман? Месьє Юкоф? Нон, мадам!

— А месьє Жорж Кульчіські? (з наголосом на останнє „і”)

— Месьє Жорж? Сертенмав, е вуаля се люї! (звичай, ось це й він!)

Наш монмартрець і справді появився в дверях, бо бачив із свого вікна мої переговори з консьержкою.

Ми ввійшли в просторе, кількакімнатне мешкання на „самому дні” криниці. Зразу ж за по-турими дверми відкрилося дуже затишне „ательє”, сильно позначене індивідуальністю нашого маляра. На стінах його картини, на столах боклаги, вази й тарілки, на робочому столі, на тапчані, а то й просто на долівці — кахлі й кахлі. А кольори аж за очі хапають!

— Чи це ваша нова пристрасть? — питаю, насолоджуючись „півником” на декоративній тарілці.

— А хіба ж я тут можу малювати? — відповідає мені симпатичний господар питанням на питання, уместивши мене в фотелі та підсидувши цигарки.

— Так правда, ваше колишне „студіо” в Буа Кольомб (периферії Парижу), з вікнами в сад, із сільським спокоєм і простором, дозволяло вам виконати цілий іконостас для бразилійської церкви. Чи ви його вже закінчили?

— Давно вже вислав, подяку дістав, а по грошах уже слід застиг . . .

— А що із графікою? Її ж ще важче виконувати при поганому світлі. Та хіба ви можете її закинути? Вас же інакше ніхто й не називає, як „знаменитий графік Кульчицький”!

— А проте це не зовсім правдиво! Ще в Академії в Кракові я захопився був дереворитом, і ця техніка давала мені багато задоволення. Я не покидав її і в Австрії, Німеччині, Швейцарії і у Франції. Тут, на жаль, закинув це, бо маю багато праці в літографії, але я пробував теж монотипію. Незвичайно важка, хоч дуже цікава техніка. Та, попри все інше, я завжди багато малюю, хоч і не виставляю . . .

— Чому власне не виставляєте? — я тільки чекала нагоди, щоб про те запитати.

— Бо я не вважаю, що виставка може мені багато дати! При цій великій витраті часу, заходів і грошей, — два-три рядки рецензії в

А ще не забути Леонарда да Вінчі. Онде його Благовіщення. Пречиста сидить на ганку мурованого, з мистецькими фрамугами, дому, ще більше майстерний пульпіт, де спочиває рука Півноласкавої, а на тлі стилізованого деревного краєвиду прилякнув Амбасадор Пресвятої Трійці.

І старий Перуджіно у 8-ій залі має свою Мадонну, а по інших теж його не бракує. Куди менше виразистий образ краєвиду, але зате набожніший — це Кореджіїв образ „Марія у поклоні Дитинці”. Вона стала на сходах на коліна, на дрібці соломи небесне Дитятко, а над ним Божа Мати з розпростертими руками, наче на Іже Херувими, похилилась, адоруючи ...

Центром уваги є медичейська Венера, старогрека Праксителя — шляхетний білий мармур, удягнений у жіночі риси.

Ступаємо далі. Онде Свята Родина Михайла Ангела Буанаротті. Марія нахилена, на рамені Ісусик, а тлом для обидвох — св. Обручник. Ще знаходимо тут автопортрет самого мистця з жилим лицем і рукою та рідкою борідкою. А там ще школи: французька, фламандська та німецька. Можна дістати головокруження від цієї копальні чи лісу мистецтва. Виходжу.

Поспішаю трохи назад, до Собору. Будова його тривала 165 років, а почалася з 1296 року. У тому часі в нас процвітала галицька держава: Лев Данилович та Юрій довели її до повного розквіту ... Тут мармури: білий-карара, зелений-прато і червоний-маремма. Вже виставила б оця Св. Марія дель Фіоре, щоб бодай тиждень просидіти у Флоренції ... А з боку ще світової слави вежа-дзвіниця. Скільки тут наскладано мистецтва! Цікаві алегоричні фігури мистецького уміння: скотарство, музика, метальорія, будівництво, гіппіка, ткацтво, законодавство, мореплавання, суспільна справедливість (о, вже тоді знали за неї!), хліборобство, різьба та малярство. Йду на Джіоттову вежу і оглядаю краєвид.

Коли б так рука трохи довша, то б досяг поблизу копулу собору. А там внизу восьми-стінна хрестильниця ще з первісних часів християнства, і „райські двері” з мистецькими плоскорізьбами. Зараз приглянусь, тільки зійду на долину. А ще, дивись, там пизата вежа на паляці Веккйо, при долині в неї білий круг годинника. А ще: церкви, палати, дома, вузькі вулички, річка Арно, оперізнана кількома мостами, і лагідні тосканські горбочки, живі, зелені, що замріяно дрімують у палючій сонці ...

А ще б не поминути палацу Подести (влади), де тепер національний музей. Пам'ятки етрусків, середньовіччя та відродження. Подвір'я з криницею переносить вас у старі часи дуків, сварів, творчості й руїни ...

Куди б ще податися? До монастиря св. Марка! Тут Беато Анджеліко залишив на стінах келій цілу книжку своїх креацій. Тут почав своє монашество св. Антонин із Фіренце, щоб опісля засісти на місцевім архиєрейським пре-

столі. Звідси вийшов нещасний Савонароля, щоб згоріти на вогнищі, на площі Сіньорії. Тут жив і відомий маляр відродження Фра Бартоломео. Від церкви св. Хреста вже недалеко до старого мосту на Арні, обліпленого домиками та склепиками, навіть не завважиш, що ти вже на другому боці Арни. Тут на узгір'ї галерія Пітті. З неї залишився в спогаді монумент Каїна. Дійсно, артист позбирав усе каїнське і вмістив у цю бронзову потвору ...

Години непомітно минають, почувую втому з переситу оглядання. Мушу повертатись, бо незабаром поїду на Венецію. Ще до св. Марії Новеллі; вона для нас, українців, тим цікава, що тут у цій церкві підписано флорентійську унію, тобто сполуку східної церкви з Римом. На тім соборі був від українців митрополит, потім кардинал Ісидор. Це сталося 1438 р. Ще в бічній наві є гріб грецького патріярха Йосипа, що помер у час собору.

Минула п'ята година. Повітря очистила хвилева туча, а залізниця скорим кроком гнала на Пістою, Болонію до Венеції. Стоючи в присінках вагону, кивком серця і руки попрощався із середземноморською Полтавою.

З Богом, Фіренце!

Володар Буженко

УВАГА! РАДІОСЛУХАЧІ м. ЧІКАГО УВАГА!

Слухайте на радіовисильні ВОПА на хвилях 1490 або Ф. М. 102,3 радіопересилання

Щодня від понеділка до п'ятниці рано 7-7.30

Диктори: З. Голубець, Р. Дубляниця, В. Івашук і Р. Турянська.

Субота: 7-8 вечора — В. Івашук і Р. Турянська

У програмах «Голосу України»: політичні новинки й коментарі; вісті з українського культурного й господарського життя; спортові передачі, комунікати і повідомлення товариств, літературно-музичні передачі; музика поважного й легкого жанру; оголошення купців і підприємців.

мистецьких журналах і одна дві продані картини, то „виплатиться шкура за вичинку!” При чому (треба це мати на увазі) для маляра, що стало живе в Парижі, одна виставка — це ніщо. Треба раз-у-раз, кожного року, а то й двічі в рік виставляти! ... Інакше забувають ... Ось погляньте, як не вірите! У мене стільки полотен, що можна б не одну виставку завішати, й це ще не все, бо решта запакована ... — і маляр дістав із „плякару” цілу стирту картин. одні на підрамках, інші зрульовані, ще інші в модерних або старовинних рамках. Були портрети, пейзажі, квіти, й ... коні. Коні — це мабуть улюблена тема Ю. Кульчицького, бо він має їх не тільки на картинах і дереворитах, але й безліч зарисів в етюднику й на кожному клаптику паперу. Не чужа йому теж „вічна малярська тема”: жінка ...

Все це я розглядала, коли мій гостинний господар пішов у кухню приладити каву. І ось він уже появився з усім „сервісом” та з чудовою аромною якоюсь „екзотичною” кави, з невідомими „круазанами” (рогаликами). Швидко й зручно прибрав із стола своє малярське приладдя й застелив стіл скатертю. Побачивши її, я зразу ж зауважила авторитетно:

Це східно-українська, правда? Та інакше й не може бути: ці золото-бронзові кольори, біле по сірому ...

— Добродійко! ви скандально помилилися! Це — еспанська, з Толеда!

— Неєже ж? — але я ані гадала засоромитися за своє невігластво: -- То мені дуже приємно ствердити, що такі дві країни з протилежних кінців Європи, як Україна й Еспанія, мають такий самий тонкий смак! ... Але, замість сміятися з мене, скажіть, що ви робили в Еспанії?

— Я їздив туди на кількатижневій відвідини. Це чудова країна! І, знаєте, в Мадриді я взяв під паху свою теку з дереворитами та вкупі з нашими студентами пішов відвідати Академію Мистецтв. Я пішов собі просто з цікавості, а теку взяв, сказати б, для легітимації. Та яке ж було моє здивування, коли професори взялися й розглядати й хвалити та кликати інших професорів і студентів, а нашим студентам, тим, що були зо мною, сказали: „Панове, ви не знаєте, кого ви маєте в особі пана Кульчицького!” Ну й сміху було! ...

— Але ж це мусіло вам зробити велику приємність? Та ж це успіх, ще й несподіваний! І шось розкажіть таке ...

— Успіхами я радше називаю довір'я людей до мене в роботі, зокрема в ілюстраційній. Ось, напр., поляки. Вони мають своїх малярів і графіків, а всеж для видання „Золотої грамоти” Ю. Лободовського запросили мене ілюструвати цю книжку! Це, мабуть, успіх?

— Безперечний! А ще які маєте?

— Я вважаю за свій успіх те, що маю велику збірку гравюр -- старих і сучасних, українських і чужоземних; маю теж збірку українських і завдяки їй я став членом французького товариства екслібрису. Але чим я найбільше

горджуся, то це тим, що мені вдалося вишукати та скласти в альбом чудові дереворити й репродукції картин української малярки Соні Левицької ...

Зарицької може?

Зарицьку всі знають і її картин не треба „вишукувати”! Я виразно кажу: Левицької! Звичайно, ви про неї не чули! Я теж ні, але нам, тобто мені й Іванці Нижник-Винниковій, розказував якось про неї Грищенко, а ми обидвоє завзялися знайти її сліди ...

— І це вам удалося? Ох, розкажіть! — я вже була підвелася, щоб оглянути кераміку -- головну мету моїх відвідин у Кульчицького, -- але знову сіла у вигідний, стильовий фотель та ще й витягнула олівця, щоб записати.

— Не пишійте, бо це довга історія, і я колись про неї вже писав, але скажу вам тільки коротко: Соня Левицька, дуже талановита українська малярка, жила в Парижі, та ще й на Монмартрі, ба що більше: в її сальонах збиралася вся тодішня французька еліта ...

— Чи не переборщуєте часом?

— Ані трохи! Зрештою, маю докази: її приятелями були -- маляр Дюффі, Поль Валері, поет і письменник; йому Соня Левицька ілюструвала збірку поем „Ле серпант”, з чого він був незвичайно задоволений і навіть висловив це в передмові; далі маляр Жорж Руо. Крім того вона виконувала чудові проекти гобленів. Одна її картина висить у галерії „Жи ди пом” і т.д. і т.д. Одначе, всі ці її досягнення та богемічне життя закінчилося з хвилиною приїзду до Франції її доньки Ольги Маніловської з України ...

— Маніловської?

— Бо треба вам знати, що Соня Левицька вийшла була заміж за д-ра Маніловського ще в Україні, звідки приїхала 1913 р. до Франції. Війна й революція перешкодили їй туди повернутися, й вона тільки весь час робила заходи, щоб спровокувати свою доньку. І врешті божевільники випустили її 1924 р. але ... божевільною. Тут в Парижі вона стала не тільки великою турботою для матері, але й посміховищем серед знайомих, не зважаючи на те, що навіть вийшла була заміж за француза. Її ненормальність доходила до того, що вона залюбки перебувала серед „кльошарів” (свого роду неприступні, що ночують під мостами на Сені). З тієї великої журби й сорому, Соня Левицька померла 1938 року, а з Ольгою Маніловською ми з Іванкою зустрічалися й багато говорили про її матір (вона м. ін. мала незвичайну пам'ять!) але в останніх часах кудись зникла ...

— Боже! Та це ж цілий роман! Не хочеться просто вірити. Це наче Винниченківські персонажі ... -- я була приголомшена цим оповіданням, але треба було повертатися до кераміки. — Маестро, мені не стане часу це все оглянути!

— Ото ж перейдім туди! — і Кульчицький завів мене в інші кімнати, що, як і робітня, всі були обставлені та обвішані найновішою „па-

сією” господаря. — У мене невелика кількість моїх праць. Вони здебільша декорують чужі мешкання,

— Чи справді замовляють у вас кераміку для декорації мешкань?

— І дуже багато! Ось тарілки з „півниками”, чи „квітками”, чи „голубами” — це все на стіни. А ось боклаги, наче наші гуцульські, на ясному тлі й мій новий винахід — на темному, замість статуеток...

— Але ж бо вони гарні-гарні! Куди там статуетки!

— Але що найбільше „йде”, то столики з керамічних кахельок - у менших і більших розмірах. Саме тепер маю виготовити таких два на 48 кахель! А тут ось модерні речі: їх я не тільки сам випалюватиму, але й точити.

— Точити? Хіба ж умієте?

— О, зумію! Хочу бо виточити собі такі форми, що були б мені до вподоби! А тоді й випалюватиму так, як я розумію... Бо треба знати, що кераміки ніхто нікого не навчить. Кожний тримає при собі секрети випалювання. Та й тепер, коли врешті збагнув деякі таємниці, не розкрив би їх нікому...

— А хіба ж не бачать процесу випалювання власники печей. До речі, де ви випалюєте?

— Та тут же на Монмартрі! Заради печі я й сюди замандрував. Але процес випалювання — це ще ніщо. Уся таємниця в доборі, густоті, мішанині кольорів і — щоб повторити чийсь слова: в оцій „душі мистця, що він вкладає в огонь”.

— А чи інші кераміки не знають цих самих законів добору й мішання фарб?

— Немає законів! Тай фарби для кераміки не звичайні, але металеві. Кожний метал інакше реагує на „сусідство”, гаряч, а навіть на свою власну густоту в печі! Тим то бувають, напр., такі несподіванки, що керамік накладе червоної фарби, а з печі дістане голубу, або брудно жовту, або щоб домогтися отієї пастелево-сі-

рої, треба накласти зеленої дуже мало, бо коли дати густіше, тоді вийде ота славна помаранчова, що за неї мені так гратулювали, і що попалася мені зовсім випадково... Через це кераміка така й пасіонуюча!...

— Розумію... І ще накінець хочу Вам сказати, що коли я побачила вперше кераміку в Іванки Виникової, я зразу пішла до кількох галерій і порівняла Іванчине з французькими зразками. І зовсім щиро, без підхлібства вам скажу, що в порівнянні з Іванчиними, а ще більше з вашими зобрами ті видалися мені дуже монотонними, якогось сірого або брудного кольору, де колір заступила здебільшого якась дивна, дуже „сюрреалістична” форма! А у вас, навпаки, форма скромна, зате яке багатство кольору й орнаменту, зокрема нашого орнаменту!

— Але ж це дуже влучні спостереження! Мої приятелі-французи кажуть мені те саме. А що вам із цих моїх речей найбільше сподобалося?

— Боклаги! Чи пак боклажки, бо вони невеличкі. Ця чудова, хоч нескладна, „обарінкова з діркою” форма й чудовий-чудовий орнамент! Зокрема цей на темному тлі...

— Дякую! Я почув голос знавця...

— Ніколи в світі! Ви почули оцінку жінки-господині, що рада б мати в себе такий боклажок. Він не тільки радував би очі всіх домашніх, але й свідчив би перед чужими про культурний смак господарів... А тепер тікаю, тільки скажіть мені, як дістатися на другий бік Монмартру?

— Чи я не буду надто недискретний, коли висловлю припущення, що мабуть прямуєте на Фетріє?

— А куди ж би?

— Так тоді моя вуличка Лепік заведе вас під саму катедру...

— А далі я вже знаю. Дякую! Бувайте здорові!

ВИШИВАЛА Я ВСЮ НІЧКУ

Вишивала я в три нитки:

Ясно-синю, чорну й сіру.

Сірі будні — дні робочі;

Часом смуток — чорна стяжка.

Ясно-сині глянуть очі

І тоді стає не тяжко...

(Ганна Черінь)

Щедрою рукою наділив Творець нашу землю красою і багатством, а народові дав душу, що глибоко відчуває ту красу й проявляє її у реальних формах народного мистецтва. З-поміж усіх ділянок цього мистецтва найбільше поширилася народня вишивка, де знаходимо безмежне багатство композицій, техніки виконня стібів, різноманітності й кольорів. Отже у взорах із Полтавщини ми ви-

разно бачимо ніжну голубінь українського неба й золото спілої пшениці, а поміж тим усім де-не-де темну нитку сірих буднів і важкої праці української жінки. Коли ж приглянемося пильно до зорів Гуцульщини, то так і ввижаються нам темно-бурі скелі Карпат, сіро-зелені ялиці й ярко-квітчасті розлогі полони. У так званих „яворівках” ярко-барвистою райдугою переливаються кольори; вони заставляють нас радіти з того, що душа української жінки обдарована таким мистецьким хистом і вмінням приточити цю вишивку (із смаком і зрозумінням) до прикраси щоденного чи святкового одягу. Коли ж поділяємо на взори з нашого озерного Полісся, тоді в червоно-чорно-білих барвах побачимо

воду, а у воді ліс, очерет, і ми навіть почуємо,
Як води озер говорять
У буйнім заспіві свята весни ...
Тільки слухай, як хвилі хлюпочуть,
Як нестримана повідь гуде ...

У тих узорах вся краса Полісся, сірі дні, важка праця і турботи заслуханої в шум лісів української жінки.

Залишаючи рідну землю, українська жінка взяла із собою і вишивку, а з нею і велику любов до рідного мистецтва й традиції. Вона заховала це все, як цінний скарб, щоб колись передати наступному поколінню. Сьогодні тут, на еміграції, мистецька традиція не переривається. Знов наша вишивка пишається барвистим квітом на наших блюзках, щоденних чи вечірніх сукнях, на дитячих одягах. Знов дбайливо, із смаком наша жінка добирає узори, кольори і принасовує їх до всіх вимог сучасної моди.

Вишивок уживаємо сьогодні не тільки в полотняній суконці, але й у пишній літній із легкого шовку. Розуміється, тут підходить легкий взір, не перевантажений. Надається, наприклад, киданий мотив, уміщений на комірі і долом на спідниці. Сьогодні наші жінки стараються прикрашувати вишивками стилеві вечірні сукні. Кожна хотіла б, щоб це було щось особливе, щоб модель сукні був модний і елегантний, щоб вишивка на ній була уложена із смаком, оригінально і в українському стилі.

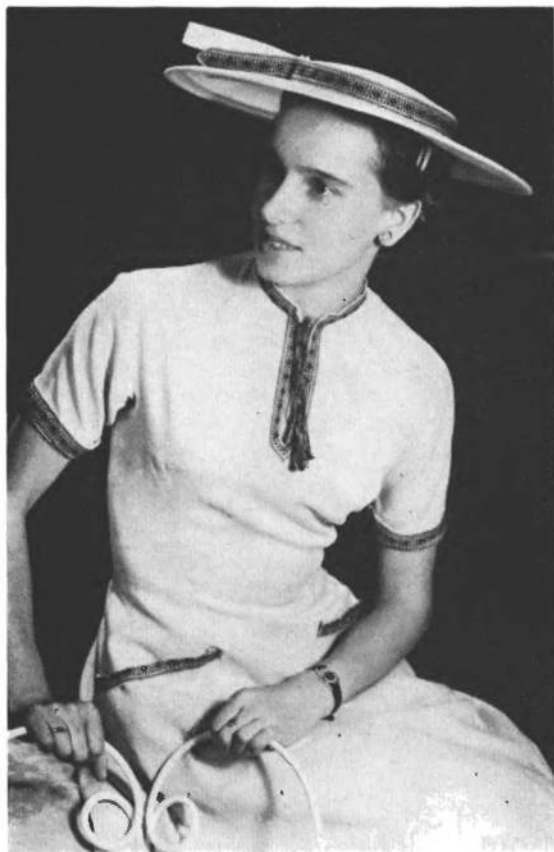
Весняною чи тяж літньою порою ми мріємо про гарно вишивану блюзку до костюму. Тут кожна жінка має широке поле до вияву свого вміння. Згідно з її смаком, вона може застосовувати різні крої, узори і мистецьке розміщення їх на блюзці. Багатству таких комбінацій немає кінця. Те саме можна сказати й про спортові літні суконки: доповненням для них є вишивана торбинка в різних формах із використанням пречудових узорів, відповідно до смаку кожної елегантної пані.

Або чи є краща прикраса для дитячого личка, як вишивка? А чейже кожна мати хотіла б причепурити свою доню, щоб вона з усіх дітей була найкраща. Літньою порою, коли дитину вдягаємо легко, є до цього багато нагод. Кожна легка ясна суконка, навіть купована, може бути прикрашена вишивкою. Взір може бігти вузькою доріжкою, або киданими мотивами на подолі суконочки і на рукавичках у відповідних до очей і волосся дитини барвах та згідно із смаком матусі. До цього можна вишити легке болеро чи киптарик, що завжди виглядають чепурно і завжди є модні. Вдягаючи дитину від малку у вишивку, вчимо її пізнавати, шанувати й любити рідне мистецтво в усіх його родах та формах.

Українська жінка, немов жрекиня, зберігає мистецькі надбання народної творчості, що збагатили нашу культуру і показали світові, що ми нація із старою культурою і безмежним багатством народнього мистецтва.

Р. Турянська

**Кожний хрестик — ніжне слово,
Що рядок — про Тебе думка ...**
(Ганна Черінь)

**Марійка Михалів-на у сукні,
вишиваній яворівським узором**

ВІД ВИДАВНИЦТВА

З уваги на мою поїздку до більших українських осередків у ЗДА й Канаді, що відбудеться у другій половині липня і першій половині серпня 1958 р., це число „Овиду” появляється збільшене за липень-серпень 1958 р. Наступне число появиться за вересень, також у збільшеному об'ємі.

В останньому часі я мав знову поважні друкарські труднощі, а через їх поладження дуже потерпіло листування видавництва. Я прошу

вибачення перед доставцями, відборцями та співробітниками видавництва за те, що в останньому часі не мав змоги своєчасно відповісти на їх листи, й запевняю, що не було з мого боку жадного занедбання, а лише неспроможність, спричинена різними перешкодами. Ці зазлеглості будемо суцесивно поладжувати в найближчому часі.

М. Денисюк

ПОПУЛЯРНА РАДІОГОДИНА
В ЧІКАГО
п. н. "ГОЛОС СВОБОДИ"
З авдиціями Союзу Українок, СУМА і АБН.

EV 4 - 5348

2 рази в тиждні:

Год. 6.30 вечора.

Л. І С. САМБІРСЬКІ

— П'ЯТНИЦЯ — СУБОТА —

2243 W. THOMAS STR.

2 рази в тиждні:

W. H. F. C. 1450 — F. M. 97,9

ПОДАЄ:

Міжнародний політичний огляд і коментарі, вісті з України, новини з українського громадського життя, передачі для дітей і молоді, літературно-музичні авдиції, гуморески, спортову радіохвилинну, передачі про Україну англійською мовою, виступи представників Товариств, календар імпрез, інтерв'ю, оголошення купців і промисловців та інші цікаві новини.

Д-р Ст. Самбірський виробляє також забезпечення на доми, меблі, життя й т. п.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ ІНК. — ПОВІДОМЛЯЄ:

I. В інституті, а теж у всіх українських книгарнях Північної Америки можна отримати український співанник, тількищо вийшов друком, у мовах **українській та англійській**, під наголовком:

«УКРАЇНСЬКІ МОЛОДІ ПІСНІ»

Музика: Композитор Микола Фоменко.

Слова: Іванна Савицька.

Англійська мова: Люба Терпак.

Обкладинка й ілюстрації: Петро Холодний.

16 пісень на 96 сторінках. Ціна \$3.00

Всі пісні подано для **хорового і сольового** співу, як теж для сольо гри на фортепіано, або на скрипку.

II. Приймається подання в справі уділення зворотних стипендій для закінчення високошкільних студій (на каледжах або університетах З. Д. Америки). Речинець 31. липня 1958.

III. Приймається зголошення українських винаходів і патентів на постійну **музейну виставку**, що її підготовляє Інститут. Речинець: **-5. липня 1958.**

IV. Приймаються пожертви на Американський Музей Іміграції. Список усіх дотеперішніх жертводавців буде оголошений у пресі.

Про ближчі інформації звертатись на адресу Інституту:

UKRAINIAN INSTITUTE OF AMERICA INC. 1. 79th Str. NEW YORK 21, N.Y.

ЗА ДВА ДОЛЯРИ ТИЖНЕВО

Енциклопедія Українознавства

Наукове Товариство ім. Шевченка, здійснюючи найбільший досяг української науки в сучасному, видає тепер другу гаслову частину Енциклопедії Українознавства. Перший її том уже появилася та є в продажі у Видавництві Миколи Денисюка в Чикаго.

Переводимо тепер підписку на передплату Енциклопедії, що буде мати 5 ТОМІВ і тепер, при підписці передплати, КОШТУЄ ТІЛЬКИ 50.00 доларів, платних ПО ДВА ДОЛЯРИ тижнево, пізніше Енциклопедія буде коштувати 75.00 доларів. Отже, якнайскоріше зголосіть до нас передплату на Енциклопедію Українознавства.

Маємо на складі ще деяку кількість першої частини Енциклопедії Українознавства в трьох томах у ціні від дол. 45.00 (залежно від роду оправи). Цю частину продаємо також на догідні сплати.

На бажання висилаємо проспекти.

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill.

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА В ЧІКАГО ПЕРЕДАЛО ГОТІВКОЮ 5.313.00 ам. дол.

НА ЗАКУП ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА

НАШІ ПОКУПЦІ ЕУ

Перший список наших покупців ЕУ до 31. 12. 1957.:

По дол. 168.00: ОО. Василяни, Крушельницький В.
" " 124.00: Повідайко М.
" " 121.00: Городиловський Ю., Сарабин М.
" " 111.00: Басараб А., ОО. Василяни-Школа св. о. Миколая в Чикаго, Горчинська І., Ключник М., Куріца М., Лозинський Гр., Луцик Р., Масник О., Шпікула Т.
" " 109.00: Волинець Б., Кузьмин М., Романюк І., Турко А.
" " 107.50: Скрипець М.
" " 98.60: Балабан Т., о. Ваврик М. ЧСВВ (фундація для університетської бібліотеки в Європі), Возняк М., Гановський Є., Матковський О., Шкребець Гр.
" " 60.00: Атановський О., Бойкевич А., Ганкевич О., Гаравс А., Городиська І., Гребенюк М., Дубина В., Лобур З., Матусяк П., Миськів Ст., Самиця М., Сидорович Ю., Стельмашенко В., Шеремета О.
" " 58.00: Басараб О., Білоскурський І., Гула П., Залуцький Р., Івашук В., Ліщин-

ський І., Мак Я., Масляно І., Мельник М., Оренчук В., Плешкевич О., Самбірський Ст., Турчманович І., Турянський М., Фасовська Г., Хім'як П.

По дол. 51.00: Мартинюк.

" " 50.00: Гарасовський О., Дубицький Ю., Ільків О., Каламай В., Кос О., Луценко О., Майданський О., Ничай В., Овчаренко М., Паславський Ю., Сасвич Р., Чорний Ю.

" " 20.00: Шліхутка М. (доплата при виміні).

Другий список наших покупців ЕУ (1. I. — 31. 3. 58.):

По дол. 178.00: Брама П., Головатий Микола.

" " 158.00: Бялий В., Коваль В. І.

" " 123.00: Сарапук П.

" " 111.00: Головатий Мих., Комарницький О., Курилко Л., Павліш І.

" " 80.00: Максимонько П., Шпікула Т.

" " 60.00: Голяш С., Прийма М., Речун З., Науменко І.

" " 51.00: Завертайло Д., Іванків Е., Луценко С., Погрібний М.

" " 50.00: Явдас М.

D A R C

PHOTO
SALON

D A R C

PHOTO
SALON

D A R C

PHOTO
SALON

**Д
А
Р
К**

Модерне фотографічне студіо в Чікаго, славне мистецтвом між своїми й чужими.
2059 CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL. NAYmarket 1-2254

Продаж і виявлення всіх родів фільмів, виконання репродукцій і копій світлин та документів

PHOTO CAMERA SUPPLY

R. LAWRIE

2216 West Chicago Ave. ARmitage 6-4190

Випродаж!

Випродаж!

ВИСОКОЯКІСНИХ ДІАМАНТІВ

і

ШВАЙЦАРСЬКИХ ГОДИННИКІВ

по низьких цінах

по \$ 9.95

M. J. HARRIS JEWELERS INC.

1949 West Chicago Avenue, Tel.: FE 3-5753

Я К Щ О Х О Ч Е Т Е

ДОВІДАТИСЬ про життя українців у світі, а в Британії зокрема

ЗНАТИ український погляд на політичні події

ПРОЧИТАТИ вісті з України

РОЗШУКАТИ рідних і знайомих, знайти потрібне Вам оголошення і взагалі мати багатий різноманітним змістом тижневик —

ПЕРЕДПЛАТИТЬ СОБІ ГАЗЕТУ

УКРАЇНСЬКА ДУМКА

Ціна прим. — 1/-.

Передплата на один рік — 2 ф.

49, LINDEN GARDENS, NOTTING HILL GATE, LONDON, W. 2.

Видає СОЮЗ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

ШУКАЙТЕ ЗА «УКРАЇНСЬКОЮ ДУМКОЮ» В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ!

УВАГА!

ДІТРОЙТ

УВАГА!

M. & O. GIFT — SHOP

6440 Michigan Ave. — Detroit 10, Mich.

Висилаємо пакки до всіх країн. Виконуємо письмові замовлення; листовно можна замовити в нас товар, а ми все поклагодимо.

Маємо на складі до посилок: вовняні матеріали, шкуру на черевики (юхт, бокс та інші), білизну, светри, нитки до вишивання, тощо.

Великий вибір українських платівок, а зокрема всі альбоми платівок Капелі Бандуристів.

На бажання висилаємо інформації і каталоги.

Скоро обслуга.

ЧИТАЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

ОВИД

«ОВИД» появляється щомісячно вже восьмий рік від 1949 і втішається популярністю серед читачів у всіх країнах побуту українців на чужині —

В «ОВИДІ» співпрацює 150 діячів української культури з різних ділянок науки, літератури, мистецтва й громадсько-суспільного життя —

«ОВИД» це випробуваний приятель української родини на чужині, бо «Овид» своїм багатим змістом створює атмосферу здорового оптимізму.

На бажання висилаємо показові примірники.

Адреса:

OVYD — HORIZON

2228 W. Chicago Ave.

Chicago 22, Illinois